

İÇİNDEKİLER

02

62

32

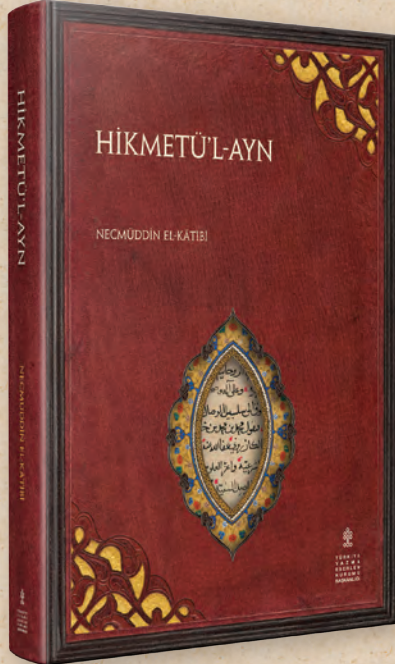
76

42

88

HİKMETÜ'L-AYN

Müellifi: Necmüddin el-Katibî

Çeviren: Salih Aydın

Yayın Yılı: 2016

Müellifi bilinmeyen *Tuhfetü'l-Memlûk ve Umdetü'l-Mülûk* isimli bu eser, Memlûk Sultânı Kansu Gavri'ye (ö. 922/1516) ithaf edilmiştir. Eser yöneticilere yönelik nasihat ve tavsiyeleri ihtiva etmesinin yanında, devleti ve toplumu idare ederken dikkat edilmesi gereken konulara vurgu yapmaktadır. Siyâsetnâme literatüründe yönetici olmanın önem ve değeri çerçevesinde bu eser; çeşitli bilginlerin ve filozofların yöneticilerle ilgili sözleri, İslâm halifelerinin ve selef âlimlerinin yöneticiler hakkındaki görüş ve

tavsiyeleri, hükümdarlıkları tarihe mal olmuş şahsiyetlerin siyaset ve devlet idaresi hakkındaki sözleri, hükümdarların devleti yönetirken sahip olması gereken vasıflar ile hükümdarların vezir seçimine dair bazı nasihatlere dair konular hakkında temel bilgiler ortaya koymaktadır.

İslam siyâsetnâme geleneğine dair temsil değeri yüksek bir eser olan *Tuhfetü'l-Memlûk*, Kansu Gavri'ye ithaf edilen yazma nüshanın tıpkıbasımı ve Türkçe tercümesi ile beraber neşredilmiştir.

TUHFETÜ'L-MEMLÜK

Siyâsetnâme

Çeviren: Yakup Kara
Yayın Yılı: 2016

MANTIK RİSÂLELERİ

Müellifi: Ladikli Mehmed Çelebi - vd.

Hazırlayan: İbrahim Çapak
Mesud Öğmen - Abdullah Demir
Yayın Yılı: 2015

İslam düşüncesi tarihinde mantık bilimi üzerine yapılmış çalışmalar geniş bir araştırma sahası teşkil etmektedir. Sadece Aristoteles'in mantık eserleri üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında düşünce ve bilim faaliyetine aracılık eden disiplin olarak mantığın İslam düşünürlerince ne derecede benimsendiği ortaya çıkacaktır.

İslam düşünce geleneğinin bir parçası olan Osmanlı düşünce tarihinde, pek çok bilim alanında olduğu gibi mantık alanında da telif, tercüme, şerh ve haşiye tarzında

çalışmalar ortaya konmuştur. Bu çalışmada her biri mantık ve metodoloji disiplinleriyle ilgili olan Osmanlı entelektüellerinin Türkçe olarak kaleme aldıkları 9 adet eser yayına hazırlanarak okuyucunun istifadesine sunulmuş ve böyle bir alanın varlığına dikkat çekilmiştir.

Yayına hazırlanmış olan *Mantık Risâleleri* adlı bu çalışma, Osmanlı mantık çalışmaları özelinde temsil değeri yüksek eserlerden meydana gelmektedir.

Osmanlı sahasında cerrâhîden bahseden eserlerin en önemlilerinden biri, 16. asrın başlarında yaşayan saray cerrahı İbrahim bin Abdullah'ın Cerrâh-nâme olarak da bilinen *Alâ'im-i Cerrâhîn* adlı eseridir. Cerrah İbrahim, II. Bayezid'in Mora seferi sırasında fethedilen Modon kalesinde ele geçen *Çindâr* adlı Süryanice-Yunanca bir tıp eserini Osmanlı Türkçesine tercüme etmek ve bu tercümeyle ilavelerde bulunmak suretiyle kendi eserini teşkil etmiştir. Eserde Platon, Hipokrat, Galen gibi antik dönem hekimlerinden başka İbn Sînâ, Muhammed bin Zekeriyâ er-Râzî, Zeynüddîn İsmâîl bin Hasen el-Cür-cânî gibi İslâmî dönem hekimleri ile Hekim Şîrvânî, Hacı Paşa, Akşemseddîn ve Sabuncuoğlu Şerefeddîn gibi Osmanlı tababetinin ünlü isimlerinin tavsiyeleri ve ilaç terkipleri yer almaktadır.

Ateşli silah yaralanmalarından ve frengi hastalığı ile tedavisinden ilk kez bahsetmesi yönüyle tıp tarihi bakımından önem arz eden Cerrâh-nâme, yaralanmalar, kırık ve çıkıklar, apseler, tümörler, kanserler, şarbon, ok ve tüfek yaralanmaları, fitıklar, dolamalar gibi rahatsızlıklardan ve bunların tedavilerini anlatan yirmi iki babdan oluşmaktadır.

Mehmet Gürlek tarafından çeviri yazısı yapılan ve geniş bir sözlük çalışması ile istifadeye sunulan eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hekimoğlu koleksiyonu 568 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmış ve eser bu nüshanın tıpkıbasımı ile okuyucuya sunulmuştur.

ALÂ'İM-İ CERRÂHİN

Cerrâh-nâme

Müellifi: İbrahim bin Abdullah

Hazırlayan: Mehmet Gürlek

Yayın Yılı: 2016

NÜZHETÜ'L-ERVÂH

Bilgelerin Tarihi ve Özdeyişleri

Müellifi: Şemsüddîn eş-Şehrezûrî

Çeviren: Eşref Altaş

Yayın Yılı: 2015

Şemsüddîn Muhammed b. Mahmûd eş-Şehrezûrî (ö. 687/1288'den sonra) İşrâkî felsefe ekolünün önde gelen filozof ve şârihi, aynı zamanda felsefe tarihçisidir.

Nüzhetü'l-Ervâh ve Ravzatü'l-Efrâh antik filozoflarla İslâm filozoflarının hayatından söz eden geniş fragmanlardan oluşmaktadır. Baş tarafında İslâm öncesindeki Yunan düşünürleriyle belli başlı kadim filozofların anlatıldığı ve İslâm filozoflarından Sühreverdî'ye kadar gelen filozofların ve felsefe akımlarının tanıtıldığı eserin giriş kısmında müellif, felsefe faaliyetinin nasıl başladığından söz ederken ilk filozof olarak Hz. Âdem'i göstermektedir. Ardından Şîit peygamber, "rabbânî hakîm" diye nitelendirdiği Empedocles, Hermes, Pisagor, Sokrat, Eflâtun, Aristo, Hipokrat başta olmak üzere İskender Afrodisî ile

İbnü't-Tayyib es-Serahsî, İbn Miskeveyh, İbn Sînâ, Şehâbeddin es-Sühreverdî el-Maktûl ve Fahreddin er-Râzî gibi İslâm düşünürlerinden itibaren kendi dönemine kadar ulaşanları ele alır. Geç dönem İslâm felsefesi ve Osmanlı düşüncesinin temel kaynakları arasında yer alan, felsefe ve ilâhiyat ansiklopedisi niteliğindeki bu hacimli eser beş bölümden oluşmaktadır.

Eser şimdiye kadar birkaç defa basılmış olup Farsça ve İngilizceye tam tercümeleri yapılmıştır. Osmanlı döneminde eserin belli bölümleri Türkçeye çevrilmiş olmakla beraber bu çalışmayla eserin tamamı ilk kez Türkçeye tercüme edilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Eşref Altaş tarafından tercümesi yapılan metin Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hamidiye, 1447 numara ile Fatih 4515 numarada kayıtlı yazmalar esas alınarak hazırlanmıştır.

Arapça hîle (hüner, tedbir, çare, yöntem) kelimesinin çoğulu olan hiyel, ilimler tarihinde genellikle “makine bilgisi” veya “mekanik teknoloji” anlamında kullanılmıştır. Eserin orijinalinde her aletin şekli renkli mürekkeplerle çizilmiş ve çalışma prensipleri ayrıntılı olarak izah edilmiştir; bu ayrıntılar da çeşitli renklerle gösterilmiştir. Metinde aletlerin genel açıklaması verildikten sonra imal sırasına göre parçaların teker teker yapımı anlatılarak bunların montaj usulü açıklanmış ve en sonunda da o aletin çalışması hakkında bilgi verilmiştir.

Eserin Osmanlı Türkçe’sine tercümesi, ismi zikredilmeyen bir mütercim tarafından yapılmış ve Sultan III. Murad’a sunulmuştur. Metniyle birlikte tıpkıbasımı yapılan nüshada aletlerin şekilleri için boşluklar bırakılmış, ancak şekiller çizilmemiştir. Bu çalışmada şekiller Arapça yazma nüshasından alınarak gerekli yerlere konulmuş ve eser daha kullanışlı ve aslına sadık bir hale getirilmiştir.

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ve Prof. Dr. Mustafa Koç tarafından yayına hazırlanan *Tercüme-i Hiyel*, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Müteferrik 227 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınarak neşredilmiştir.

TERCÜME-İ HİYEL

Mekanik Tercümesi

Müellifi: Ebu'l-İzz el-Cezerî

Hazırlayan: İhsan Fazlıoğlu -Mustafa Koç

Yayın Yılı: 2014

MUHTÂRU'L-HİKEM

Hikmetli Sözler

Müellifi: İbn Fâtik

Çeviren: Osman Güman

Yayın Yılı: 2013

11. asırda Şam'da doğup Mısır'da yaşamış bir devlet adamı ve âlim olan Mübeşşir İbn Fâtik'in *Muhtâru'l-Hikem*'i, onun mantık, tıp, tarih ve hikemiyat alanlarında kaleme aldığı eserler arasında elimize ulaşan tek eseridir. Bu eser İbn Fâtik'ten önceki hikmetli ve güzel sözler geleneğinin bir derlemesi niteliğinde olup Hermes, Homeros, Hipokrat, Pitagoras, Sokrates, Eflâtun, Büyük İskender, Aristoteles ve Lokman (a.s.) gibi peygamberlerden tabiplere, filozoflardan devlet adamlarına tarihte tanınmış birçok şahsiyetin hayat hikâyesi ve sözlerine yer vermektedir. Eser kaleme alındığı tarihten yaklaşık iki asır sonra, başta İspanyolca ve Fransızca olmak üzere ortaçağın hemen hemen bütün batı dillerine de tercüme edilmiştir.

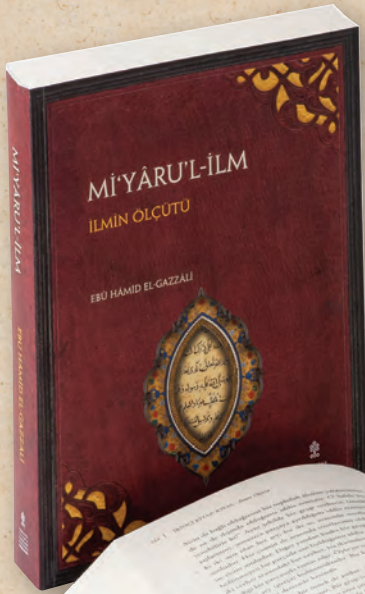
Doç. Dr. Osman Güman tarafından Türkçeye çevrilen ve değişik yazma nüshaların da dikkate alınarak oluşturulduğu Arapça metniyle birlikte günümüz okuyucusunun beğenisine sunulan eserin yayına hazırlanmasında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Koleksiyonu, 3249, 3206, 2598 numaralarda kayıtlı yazma nüshalar esas alınmıştır.

Gazzâlî, yaşadığı dönemde kelim ve fıkıh gibi İslâmî ilimler alanında yaşanan zihin tutulmasının, bu ilimlerde yapılan bazı yöntem hatalarından kaynaklandığını tespit etmiştir. Bu tespit onu bilimler için güvenilir bir yöntem arayışına itmiş ve nihayetinde Aristotelesçi mantığın ilmi faaliyetlerin her alanında özellikle de kelim ve fıkıh gibi İslâmî bilimler alanında kullanılması gerektiğini öne sürmüştür. Böylece ilk defa Aristotelesçi mantığın İslâmî ilimlere uygulama yolu olarak mantığın başarılı bir şekilde dinî düşünceye tatbiki sağlanmıştır.

Mî'yâru'l-İlm, Gazzâlî'nin kendi ifadeyle, kelim ve fıkıhın da içinde bulunduğu nazarî ilimlerin tamamında geçerli bir

mantığın ortaya konulması ve meşhur eseri *Tehâfütü'l-Felâsife*'nin bazı terimlerinin izahı ve bu kitabın daha iyi anlaşılması için yazılmıştır. Gazzâlî'nin bu eserinin, İslâmî ilimler alanında asırlar süren belirleyici etkisine rağmen modern dönemde hak ettiği akademik ilgiyi gördüğünü söyleyemeyiz. Zira tespit edebildiğimiz kadarıyla şimdiye kadar *Mî'yâru'l-İlm*'in ne bilimsel bir neşri yapılmış ne de herhangi bir dile tercüme edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Durusoy ve Prof. Dr. Hasan Hacak tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Ragıp Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, 912 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

MÎ'YÂRU'L-İLM

İlmin Ölçütü

Müellifi: Ebû Hâmid el-Gazzâlî
Çeviren: Ali Durusoy - Hasan Hacak
Yayın Yılı: 2013

TEHÂFÜTÜ'L-FELÂSİFE

Filozofların Tutarsızlığı

Müellifi: Ebû Hâmid el-Gazzâlî

Çeviren: Mahmut Kaya - Hüseyin Sarıoğlu

Yayın Yılı: 2014

Kendisinden önceki kelimcilerin akıl-nakil ve din-felsefe ilişkilerini tartışırken kullandıkları yöntemin yetersizliği ve verimsizliğinden yakınan İmâm Gazzâlî, onların felsefî meselelere tam nüfuz etmeden felsefeyi eleştirmeye kalkıştıkları için başarılı olamadıklarına şahit olmuş ve hayatının en verimli döneminde (1085-1095) felsefeye ilgi duymuştur.

İmâm Gazzâlî'nin din ve metafizikle ilgili bazı meselelerde hakikati temsil yetkisinin felsefeye değil dine ait olduğunu ortaya koymak amacıyla kaleme aldığını ifade ettiği *Tehâfütü'l-Felâsife*, din-felsefe ilişkisi ko-

nusunda yeni bir çığır açmış ve dünya felsefe klasikleri içindeki yerini almıştır. İslam düşünce tarihinde ise "tehâfüt tartışmaları" adı altında yeni bir tartışma alanının açılmasına katkı sağlamıştır.

Prof. Dr. Mahmut Kaya ve Prof. Dr. Hüseyin Sarıoğlu tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Ragıp Paşa Yazma Eser Kütüphanesi, 827 numara kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Ârâbî, İbn Sînâ gibi büyük filozofların ait oldukları ve İslam dünyasında felsefenin ana paradigmasını oluşturan Meşşâî geleneğe yöneltilen erken dönem eleştirilerinin en önemlisi ve en çok itibar göreni şüphesiz Gazzâlî'nin kaleme aldığı *Tehâfütü'l-Felâsife*'dir. İbn Rüşd bu esere karşı yazdığı *Tehâfütü't-Tehâfüt*'ü ile filozofları savunmuştur. İlk *Tehâfüt*'ün yazılmasının üzerinden 300 yıldan fazla bir süre geçmesine karşın, Osmanlı ülkesi entellektüel camiasına bir duruş noktası ve bakış açısı tayini amacı ile Fatih Sultan Mehmed'in isteği ile bu gelenek yeniden üreilmeye başlanmış; başta Hocaîade olmak

üzere Ali Tûsî, Kemalpaşazâde ve Karabâgî gibi isimler bu üretim faaliyetine telifatları ile katkıda bulunmuşlardır. Mehmed Emin Üsküdârî artık "Tehâfüt Geleneği" haline dönüşen bu faaliyetin 18. yüzyılda yaşamış son temsilcilerinden biridir. Kendinden önceki *Tehâfüt*lerin, özellikle Hocaîade'nin eserinin telhisi niteliğini taşıyan bu eser, ikisi müellifin kendi hattı olan üç nüshaya dayanılarak tahkik ve tercüme edilmiştir.

Kâmuran Gökdağ tarafından çevirisi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Hacı Selim Ağa Yazma Eser Kütüphanesi, Kemankeş, 266 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

TELHÎSU TEHÂFÜTİ'L-HUKEMÂ

Tehâfüt Özeti

Müellifi: Mehmed Emin Üsküdârî

Çeviren: Kâmuran Gökdağ

Yayın Yılı: 2014

KİSTÂSU'L-EFKÂR

Düşüncenin Kıtası

Müellifi: Şemsüddin es-Semerkindi

Çeviren: Necmettin Pehlivan

Yayın Yılı: 2014

*F*elsefe, kelim, astronomi ve geometri alanlarında önemli eserler vermiş olan Şemsüddin Muhammed b. Eşref el-Hüseynî es-Semerkindî (ö. 1322), mantık alanındaki üstün başarısını *Kıstâsu'l-Efkâr fî Tabkiki'l-Esrâr* adlı eserinde ortaya koymuştur. Sistemantik bir bütünlüğe sahip olan eser, geleneksel tasavvurât (kavramlar) ve tasdikât (önergeler) ayırımına dayalı genel mantık konularını içerecek biçimde yazılmıştır. Eserinde Fârâbî, İbn Sînâ, Esîrüddin el-Ebherî, Gazzâlî, Fah-

reddin er-Râzî ve Ebü'l-Berekât el-Bağdâdî gibi otoritelere başvuran Semerkandî, gerek mütekaddimûn gerekse müteahhirûnun çeşitli kavramsal yaklaşımları karşısında eleştirel bir tutum almaktan çekinmemiştir.

Kıstâsu'l-Efkâr fî Tabkiki'l-Esrâr'ın yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu 2656 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Mîzânu'l-Ukûl fi'l-Mantık ve'l-Uşûl adlı eserin müellifi olan Ali Sedâd (1857-1900), dönemin önemli devlet adamlarından biri olan Ahmed Cevdet Paşa'nın oğludur. Ali Sedâd, Fârâbî ve İbn Sînâ gibi Aristoteles mantık geleneğini devam ettirmekle birlikte kendisinden önceki mantıkçılardan farklıdır. Çünkü Batı'da gelişen anlayışları iyi tanımış ve buna dair önemli tartışmaları Türkiye'ye taşımıştır.

Mîzânu'l-Ukûl, Avrupa'da gelişen mantık akımlarına dair bilginin yer aldığı, kendi alanında yazılmış ilk telif eserdir. Bu eser, üç giriş (mukaddime), dört bölüm (kitap) ve bir ekten (lâhika) oluşmaktadır. Birinci mukaddimedede tarihi bilgi, ikinci mukaddimedede mantığın ta'rif ve tesmiyesi, üçüncü mukaddimedede ise mantığın sübut ve sıhhatine değinilirken; birinci bölümde tasavvurât, ikinci

bölümde tasdikât, üçüncü bölümde metod (usûl), dördüncü bölümde safsata, ekte (lâhika) ise “mantığın cebre tatbiki” başlığı altında Boole ve Stanley Jevons metodu (usûlü) yani riyazî mantık anlayışları ele alınmaktadır. *Mîzânu'l-ukûl*, ülkemizde cebirsel mantığa ve metodolojiye yer veren kendi türünün ilk orijinal eseri olma hüviyetine sahiptir.

Ali Sedâd, eserinde Avrupa'da mevcut mantık anlayışlarını aktarmakla yetinmemekte, onların eleştirisine de yer vererek, bu alanda bir otorite olduğunu göstermektedir. Mantık konularını, mantık kitaplarından aşına olduğumuz tarzın dışında ayrıntılı bir şekilde ele alan Ali Sedâd, eserin “bilimlerde metod” bölümünde, her bilimi ayrı ayrı inceleyerek, bilimlerin konuları, gelişmeleri, prensipleri üzerinde durmuş, mantıktan çok bilim felsefesi yapmıştır.

MÎZÂNU'L-UKÛL

Mantık ve Metodoloji

Müellifi: Ali Sedâd

Hazırlayan: İbrahim Çapak

Harun Kuşlu-Metin Aydın

Yayın Yılı: 2015

DÂNİŞNÂME-İ ALÂÎ

Alâî Hikmet Kitabı

Müellifi: İbn Sînâ

Çeviren: Murat Demirkol

Yayın Yılı: 2013

Dânişnâme-i Alâî, İbn Sînâ'nın Farsça kaleme aldığı felsefe ve mantık kitabıdır. Öğretim amaçlı bir ders kitabı olarak hazırlanan *Dânişnâme*'de, İbn Sînâ'nın diğer felsefe kitaplarının aksine, konular incelenirken kavramayı kolaylaştırmak için alt konu başlıkları verilmiş ve şekiller çizilmiştir. Beş bölümden oluşan eserde sırasıyla, mantık, metafizik, fizik, geometri, astronomi, aritmetik ve müzik konuları ele alınmıştır. Fakat *Dânişnâme*'nin tam nüshalarında yedi ilimden sadece üç bölüm, yani Mantık, Metafizik ve Fizik, İbn Sînâ tarafından kaleme alınmış; geri kalan

bölümler onun ölümünden sonra öğrencisi Abdülvâhid Cürçânî tarafından hazırlanmıştır. Çeviri metniyle karşılıklı olarak yayımladığımız yazma nüsha 1657 yılında Ayn Ali tarafından istinsah edilmiş, yıldızlı varakları ve kırmızı cetvelleriyle ayrıca sanatsal bir değere de sahiptir.

Doç. Dr. Murat Demirkol tarafından çevirisi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, 2682 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

İslâm felsefe geleneğinde kurucu bir role sahip olan Fârâbî (ö. 339/950), felsefenin neredeyse bütün alanlarında özgün ve yaratıcı ürünler ortaya koymuş eşsiz filozoflardan biridir. Eserlerinin büyük bölümü mantığa dair olup İslâm dünyasında asıl mantık çalışmaları onunla başlamıştır. Kendisinden önceki mantık geleneğine son derece vakıf olan Fârâbî, “İlk Muallim” (Mu’allim-i Evvel) Aristoteles’in mantık eserlerine pek çok şerh yazdığı gibi, çok sayıda özgün ve etkili müstakil eserler de kaleme almış ve “İkinci Muallim” (Muallim-i Sâni) ünvanını kazanmıştır.

Fârâbî’nin *Kitâbu’l-Burhân* (İkinci Analitikler) adlı eseri, onun mantığının ve hatta denilebilir ki, tüm felsefesinin ve felsefî

projesinin kalkış noktasını oluşturmaktadır. Zira o, felsefî inşâ sürecinde doğru ve kesin bilgi veren ve felsefenin ideal yöntemini oluşturan burhânî kıyasa (demonstration) aslî bir işlev yüklediği gibi, kurulmasını düşlediği erdemli toplum düzeninin de temeline burhânî düşünmeyi yerleştirmektedir.

Doç. Dr. Ömer Türker ve Prof. Dr. Ömer Mahir Alper tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Feyzullah Efendi Koleksiyonu 1882/2 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

KİTÂBU'L-BURHÂN

Burhân Kitabı

Müellifi: Fârâbî

Çeviren: Ömer Türker - Ömer Mahir Alper

Yayın Yılı: 2014

KİTÂBU'L-HURÛF

Harfler Kitabı

Müellifi: Fârâbî

Çeviren: Ömer Türker

Yayın Yılı: 2015

İslâm felsefe geleneğinde kurucu bir role sahip olan Fârâbî (ö. 339/950), felsefenin neredeyse bütün alanlarında özgün ve yaratıcı ürünler ortaya koymuş eşsiz filozoflardan biridir. Eserlerinin büyük bölümü mantığa dair olup İslâm dünyasında asıl mantık çalışmaları onunla başlamıştır. Kendisinden önceki mantık geleneğine son derece vakıf olan Fârâbî; “İlk Muallim” (*Mu'allim-i Evvel*) olarak vasfedilen Aristoteles'in mantık eserlerine pek çok şerh yazdığı gibi, çok sayıda özgün ve etkili müstakil eserler de kaleme almış ve “İkinci Muallim” (*Mu'allim-i Sâni*) unvanını kazanmıştır.

Harfler Kitabı'nda (*Kitâbu'l-Hurûf*) Fârâbî, başta mantık ve metafiziğe dair konular olmak üzere kendine özgü yaklaşımıyla yer

yer, dil-mantık ilişkisi, toplum ve felsefe ilişkisi gibi birçok konuyu ele almaktadır. Eser mantıksal/ontolojik kategorilerin incelenmesiyle başlamakta sonrasında bu kategorilerin çeşitli dillerde nasıl dillendirildiği anlatılarak bu kategorilerin tüm yerel dillerin ötesinde evrensel olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanında eserde, adı geçen bu kategoriler tek tek ve derinlemesine incelenmekte, “cevher”, “araz”, “şey” ve “varlık” gibi metafizik ve mantığa dair kavramlar anlatılmaktadır. Esas önemli olan ise Fârâbî bu eserinde Metafizikten Mantığa, Mantıktan toplumbilim ve siyasete kadar birçok görüşü kendine özgü yaklaşımıyla ele almaktadır. *Harfler Kitabı* Doç. Dr. Ömer Türker tarafından tercüme edilmiştir.

Yahya İbn Adî'nin *Tehezîbü'l-Ahlâk* adlı eseri İslam felsefesinin önemli alanlarından biri olan ahlak felsefesinin oldukça ilgi görmüş eserlerindendir. İslam medeniyeti içerisinde yetişmiş Hıristiyan bir düşünür olan Yahya İbn Adî *Tehezîbü'l-Ahlâk*'ta klasik İslam medeniyetine mensup herhangi bir entelektüelin zihinsel alışkanlıkları yönünde fikirler ortaya koymuştur. Nitekim çok son-

raları bu eser ünlü mutasavvıf düşünür Muhyiddin İbnü'l Arabî'ye izafe edilmiş ve hatta İbnü'l Arabî'nin eseri olarak Osmanlı Türkçesine tercüme edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Harun Kuşlu tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa Koleksiyonu, 2769 (vr. 1a-25a) numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

TEHZİBÜ'L-AHLÂK

Ahlâk Eğitimi

Müellifi: Yahya İbn Adî
Çeviren: Harun Kuşlu
Yayın Yılı: 2013

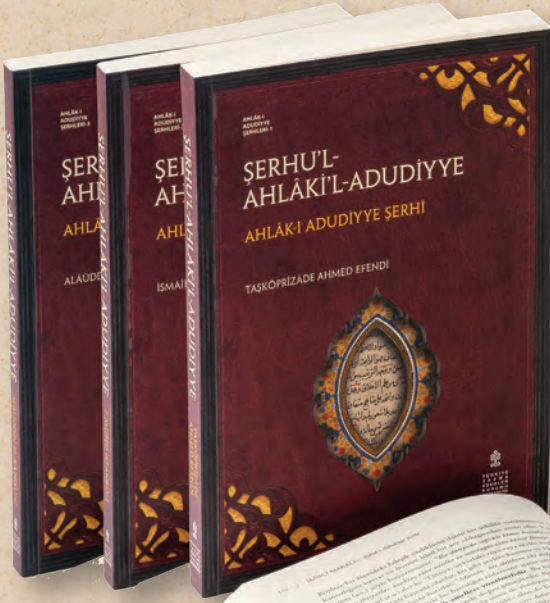
ŞERHU'L- AHLÂKÎ'L-ADUDİYYE

Ahlâk-ı Adudîyye Şerhi

Müellifler: Taşköprîzâde Ahmed Efendi
Alâüddin el-Kâzerûnî - İsmail Müfid el-İstanbulî

Hazırlayanlar: Mustakim Arıcı
Selime Çınar - Mehmet Demir - vd.

Yayın Yılı: 2015

İslâm ahlâk düşüncesinde Fârâbî sonrası İbn Miskeveyh ve Nasîruddin Tûsî ile temayüz eden çizgiyi devam ettiren Adudüddin el-Îcî'nin (ö. 1355/756) *Ahlâk-ı Adudîyye* adlı risâlesi, pratik felsefenin (amelî hikmetin) genel ilkelerini özlü bir biçimde yansıtmaları bakımından oldukça önemli bir eserdir. Bilhassa Osmanlı ve İran ilim çevrelerinde hayli ilgi gören eser, telifi sonrasında şerh ve haşiyelerin ilgi odağı haline gelmiştir.

Bu şerhlerden Taşköprîzâde Ahmed Efendi (ö. 1561/968), İsmail Müfid el-İstanbulî (ö.

1802/1217) ve Alâüddin el-Kâzerûnî'ye ait olanlar "Ahlâk-ı Adudîyye Şerhleri Dizisi" adı altında müstakil olarak yayınlanmıştır. Ayrıca her biri Türkiye kütüphanelerinde bulunan yazma nüshaların tahkik edilmesi suretiyle yayına hazırlanmıştır. Okuyucunun kolaylığı düşünülerek hem Arapça hem de Türkçe kısımlarda metin-şerh ayrımı gösterilmiş, ayrıca Arapça-Türkçe metinler karşılıklı neşredilerek okuyucuya metinleri karşılaştırma imkânı sunulmuştur.

Kınalızâde Ali Çelebi'nin *Ahlâk-ı Alâ'i* isimli eseri, telif tarihinden itibaren gerek istinsah ve basım yoluyla, gerekse kendisinden sonra vücuda getirilen ahlâk metinlerine geniş ölçüde kaynak olarak aktarılmasıyla eşsiz bir vasma sahiptir. *Ahlâk-ı Alâ'i*'nin kıymeti, şahsî ahlaktan devlet yönetme adabına, dünyevî ahlaktan uhrevî mes'uliyete kadar bir yığın mevzuu derinlikli ve doyurucu işlemesinden ileri gelir. Sahasında bütün şark mirasını ve şarkın ahlâk sahasında devraldığı antik Yunan metinlerinin tesirlerini bünyesinde

toplamış olan eser, dinî ve tasavvufî cephe-leri bu mirasa ilave etmiş, seviyesi yüksek bir metindir. Eserde, Türkçe'nin 16. yüzyılda eriştiği geniş söz varlığı ve anlatım imkânları içinde işlenen mevzular, edebî bir üslupla ele alınmış, Arap ve Acem literatürü cömertçe kullanılmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Koç tarafından hazırlanan eserin inceleme ve tıpkıbasımında Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi, 519 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

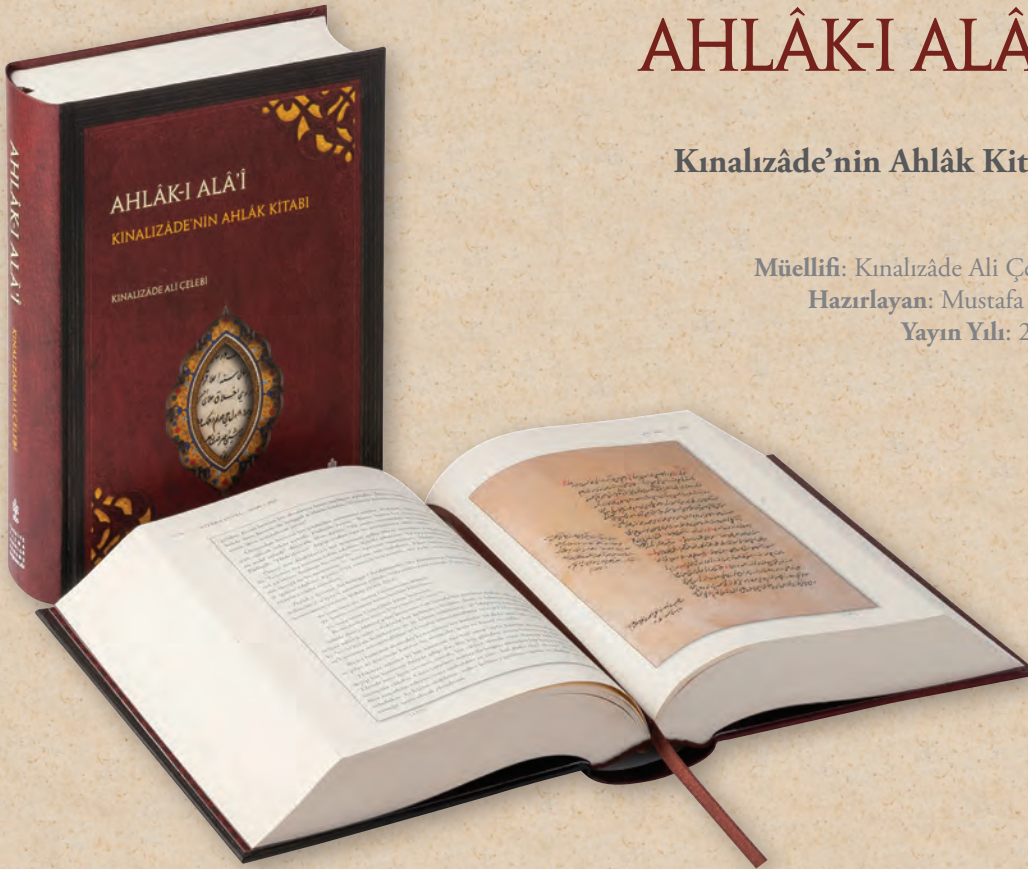
AHLÂK-I ALÂ'Î

Kınalızâde'nin Ahlâk Kitabı

Müellifi: Kınalızâde Ali Çelebi

Hazırlayan: Mustafa Koç

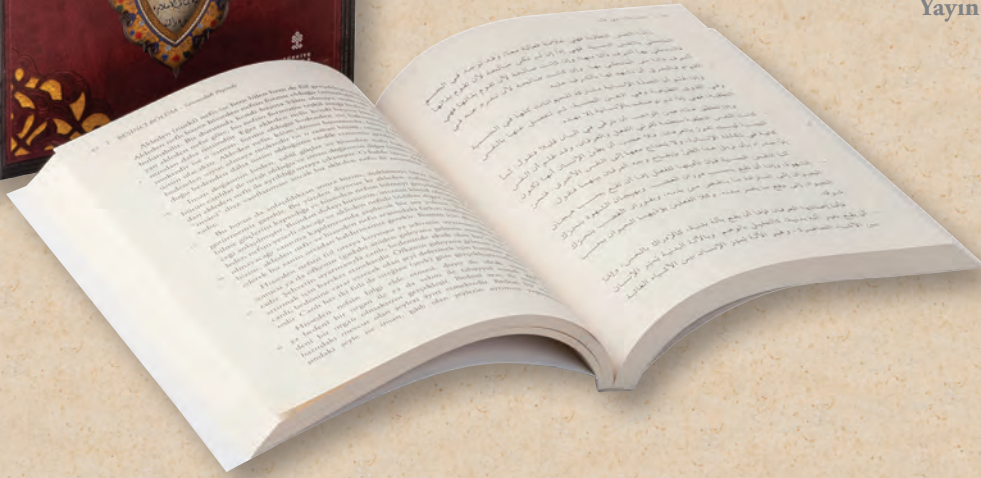
Yayın Yılı: 2014

KİTÂBU'L-EMED ALE'L-EBED

Sonsuzluk Peşinde

Müellifi: Ebü'l-Hasan el-Âmirî
Çeviren: Yakup Kara
Yayın Yılı: 2013

Hicri 4. asırda yaşayan Ebü'l-Hasan Muhammed b. Yûsuf el-Âmirî'nin kaleme aldığı *Kitâbu'l-Emed Ale'l-Ebed*, nefsin bedenden ayrıldıktan sonraki durumunu araştırmak amacıyla kaleme alınmış bir eserdir. Bunun yanı sıra; nefis, bilgi nazariyesi ve ahlaka dair görüşlerin de belirtildiği kitapta, İslam ve Yunan felsefeleri arasındaki farklılıklar incelenerek ikisi arasındaki karşılaştırmalara da yer verilmiştir.

Kitâbu'l-Emed Ale'l-Ebed, İslam felsefesinin doruk noktasına ulaştığı hicri 4. asırda yaşamış

ve İslam felsefesi alanında birçok eser vermiş olan Âmirî'nin bu alandaki en önemli eseridir. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan ve tercüme için kullanılan nüshanın, eserin bilinen tek nüshası olması çalışmaya ayrı bir önem katmaktadır.

Yakup Kara tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Servili Koleksiyonu, 179 (vr. 75b-110a) numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Metafizik, apaçık olduğu kabul edilen kavramlardan hareketle ulaşılan bir ilke ile o ilkeden çıktığı düşünülen çokluk ilişkisini açıklamayı hedefler. Bu bağlamda tümel-tikel ilişkisi, metafiziğin temel meselelerinden biridir ve bu ilişkinin incelenmesi, birlik-çokluk ilişkisine dair incelemelerin neredeyse bütün yönlerini içerir. Kutbuddin Râzî tümel-ler sorununun bilgiyle ilgili yönü hakkında *er-Risâletü'l-Ma'mûle fi't-Tasavvur ve't-Tasdik*; varlıkla ilgili yönü hakkında da *Risâle fi Tahkiki'l-Küllîyyât*'ı yazmıştır. Gerek bu iki risâle gerekse bunların şerhleri, İbn Sînâ geleneğinde yazılan ve özellikle *eş-Şifâ* külliyâtı ve *İşârât*'taki ilgili bölümlerin dolaylı bir şer-

hini içeren metinlerdir. Tahkik ve tercümesi yapılan *Risâle fi Tahkiki'l-Küllîyyât*'ın temel amacı da İbn Sînâ metinlerinde olduğu gibi, tümelin tek bir anlam oluşu ile dışta çok şey arasında ortak oluşunun uzlaştırılmasıdır.

Doç. Dr. Ömer Türker tarafından çevirisi ve eleştirmeli metni yapılan eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Reşid Efendi Koleksiyonu, 1015 (vr. 21a-25b); Ayasofya Koleksiyonu, 2567 (vr. 71a-81a); Cârullah Efendi Koleksiyonu, 2099 (vr. 29b-49b); Giresun, 112 (vr. 24a-29a) numaralarda kayıtlı yazma nüshalar esas alınmıştır.

RİSÂLE Fİ TAHKİKİ'L KÜLLİYYÂT

Tümeller Risâlesi ve Şerhleri

Müellifi: Kutbuddin Râzî, Molla Hanefi

Emir Hasan er-Rûmî

Çeviren: Ömer Türker

Yayın Yılı: 2013

ÜMMÜ'L-GAZÂ

Harp Sanatı ve Aletleri

Müellifi: Bayramoğlu Ali Ağa

Hazırlayan: Salim Aydüz - Şamil Çan

Yayın Yılı: 2013

Numbaracı Ocağı ikinci halifesi Bayramoğlu Ali Ağa'nın telif ettiği *Ümmü'l-Gazâ*, Osmanlılarda ateşli silahlar üzerine yazılmış ilk eserdir. Eserde yer alan çok sayıda resim ve çizimler silahların ve Osmanlı harp tekniklerinin tanıtımı konusunda esere ayrı bir değer katmaktadır. Yazılış tarihi ile ilgili net bir bilgiye sahip olmadığımız eserde geçen bilgilere dayanarak eserin III. Ahmed (1718-1730) döneminin sonlarına doğru yazıldığı tahmin edilmektedir. Prof. Dr. Salim Aydüz tara-

findan yazılan giriş yazısında ise İslam ve Osmanlı silah tarihi literatürü ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Ümmü'l-Gazâ'nın yayına hazırlanmasında eserin bilinen tek nüshası olan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Kitaplığı, 368 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Mustafâ ibn-i İbrâhîm (ö. ?) adlı bir humbaracı kâtibi tarafından kaleme alınan *Fenn-i Humbara ve Sanâyi-i Âteş-bâzî* adlı eser, Osmanlı'da humbara ve havan teknolojisi üzerine kaleme alınmış birkaç mühim eserden biridir. Eserin ilk kısmında müellif barutun icadı ve Humbaracı Ocağı hakkında malumat vererek ateşli silah kullanımının kısa bir tarihçesini çıkarmıştır. Eserde çok sayıda terkinbin bulunması ve hemen her bilginin detaylı izahının yapılması, eserin Humbaracı Ocağı talebeleri için hazırlanmış olması ihtimalini akla getirmektedir. Verdiği kıymetli malumat ile birlikte *Fenn-i Humbara*; ecza listeleri, hesaplamaları ve muhtelif

ateşli silah çizimleriyle okuyucuya 18. asır Osmanlı askeri sanayiinin bir panoramasını görme imkânı sunmaktadır.

Prof. Dr. Salim Aydın ve Şamil Çan tarafından bilinen tek nüshası olan İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet bölümü, K. 439 numaradaki nüsha esas alınarak hazırlanan *Fenn-i Humbara ve Sanâyi-i Âteş-bâzî*, bilgilendirici giriş yazısı ve metnin transkripsiyonu ile bilim tarihi sahasına değerli malumat kazandıracak ve Osmanlı'nın savaş teknolojisindeki gelişmelerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

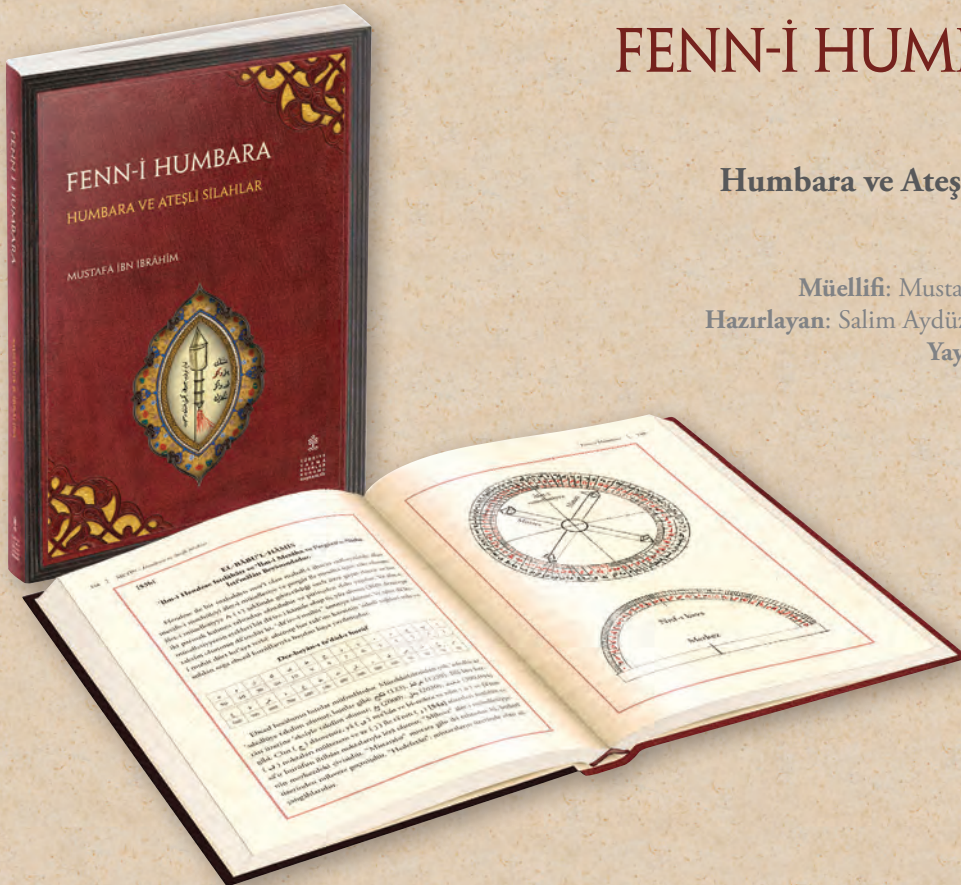
FENN-İ HUMBARA

Humbara ve Ateşli Silahlar

Müellifi: Mustafa b. İbrâhîm

Hazırlayan: Salim Aydın - Şamil Çan

Yayın Yılı: 2015

FELSEFE RİSÂLELERİ

Müellifi: Ebû Bekir er-Râzî

Çeviren: Mahmut Kaya

Yayın Yılı: 2016

İslam bilim ve düşünce tarihinde hekim-filozof tipinin başarılı bir temsilcisi olan Ebû Bekir er-Râzî, altmış yıllık ömür sürecinde tıp, kimya ve felsefe gibi değişik alanlarda iki yüzün üstünde eser kaleme alarak sonraki nesillere zengin bir miras bırakmıştır. Ayrıca o, Hipokrat ve Galen'den sonra tıp ilmine yaptığı önemli katkılardan dolayı "Araplar'ın Galeni" unvanıyla anılır. Yazdığı kitap ve risâlelerin listesini *er-Risâletü'l-hâdiye ile'l-Fihrist* adlı bir risâlede toplamışsa da bu risâle günümüze ulaşmamış fakat Ebû Reyhân el-Bîrûnî, bir öğrencisinin isteği üzerine Râzî'nin eserlerini konu alan bir Risâle kaleme almış, burada ona ait 184 eseri on bir başlık altında tanıtmıştır.

Râzî'nin bu eserlerinin günümüze ulaşanlarından 8 tanesi *Felsefe Risâleleri* içerisinde Türkçe ve Arapça-Farsça metinleriyle

le karşılıklı olarak yayına hazırlanmıştır. Yayına hazırlanan bu eserlerin adları sırasıyla, Ahlâkın İyileştirilmesi (*et-Tıbbu'r-rûhânî*), Filozofça Yaşama (*Kitâbu's-sîreti'l-felsefiyye*), [Meta]fizik Hakkında Makale (*Makâle fî mâ ba'de't-tabî'a*), İkbâl ve Devlete Kavuşmanın Belirtileri (*Makâle fî emârâti'l-ikbâl ve'd-devle*), Kitâbü'l-Lezze'den Alıntılar (*Min Kitâbi'l-lezze*), Kitâbü'l-İlmi'l-İlâhî'den Alıntılar (*Min kitâbi'l-ilmi'l-ilâhî*), Ebû Hâtim er-Râzî ile Ebû Bekir er-Râzî Arasında Geçen Tartışma (*el-Münâzara beyne Ebû Hâtim er-Râzî ve Ebî Bekr er-Râzî*), Hekimlik Ahlâkı (*Ahlâku't-tabîb*)'dır. Eserlerin çevirisini gerçekleştiren Prof. Dr. Mahmut Kaya, eserin girişinde ayrıca Ebû Bekir Râzî'nin hayatı, eserleri ve felsefî görüşlerine dair geniş bir yazı da kaleme almıştır.

Kindî, İslâm dünyasında ilmî ve felsefî çalışmaların en yoğun olduğu bir dönemde yetişmiş, felsefe başta olmak üzere teorik ve pratik tüm bilgi dallarında ürün vermiş önemli bir filozoftur. Felsefe ve kelâm arasındaki spekülasyonların zirveye çıktığı, çeşitli din ve mezhepler arasında kıyasıya mücadelenin sürdüğü 9. yüzyılda, bu alandaki tüm tartışma ve çalışmalara en üst düzeyde katılmıştır.

İslâm dünyasının tercüme eserlerle tanıştığı bir dönemde İslâm düşüncesinin oluşumunda büyük katkıları olan Kindî, ele

aldığı konularda uyguladığı yöntem ve kullandığı terminoloji ile kelâmdan felsefeye geçişi sağlayan ilk İslâm filozofudur. İslâm toplumunu ilk kez felsefe ile tanıştıran Kindî, matematikten tıba, astronomiden musikiye, psikolojiden kimyaya varıncaya kadar her alanda eser veren ansiklopedik bir filozoftur.

O güne kadar Süryanî bilgin ve mütercimler eliyle temsil edilen bilim ve felsefe, Kindî'nin çalışmalarıyla el değiştirmiş; sayıları 277'yi bulan eserleriyle Kindî, yabancı kültürler karşısında İslâm toplumu için önemli bir kaynak ve moral güç olmuştur.

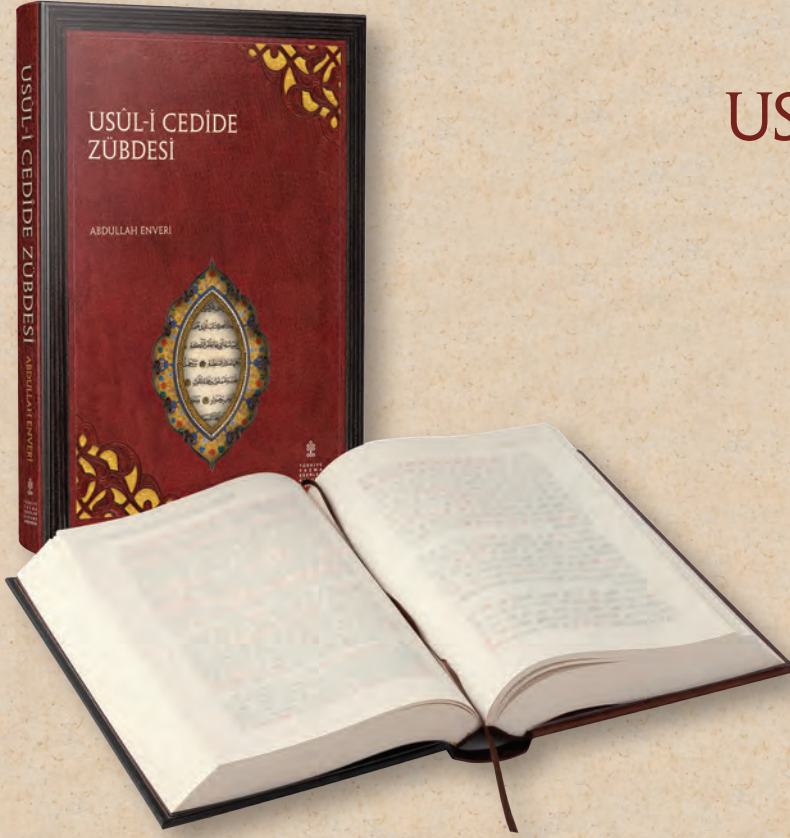

FELSEFÎ RİSÂLELER

Müellifi: Kindî

Çeviren: Mahmut Kaya

Yayın Yılı: 2015

USÛL-İ CEDİDE ZÜBDESİ

Müellifi: Abdullah Enverî Efendi
Hazırlayan: İbrahim Çapak
Yayın Yılı: 2016

Ömrünü mantık eğitimine vakfetmiş olan Kilisli Hocaşâde Abdullah Enverî Efendi (ö. 1887), döneminin en üretken bilim adamlarından birisidir. Eserlerinden bir kısmı padişah Sultan Abdülmecid'in de ilgisini çekmiş, bunlar bizzat padişah iradesiyle bastırılmış ve kendisine mükâfat olarak para ödülü takdim edilmiştir. Enverî'nin kaleme aldığı eserlerden birisi de yayına hazırlanmış olan *Usûl-i Cedide Zübdesi* adlı çalışmadır. Eserin adından da anlaşılacağı üzere müellif bu çalışmasına da mantık talebelerine yeni bir metod sunmayı hedeflemiştir. Metnin içerisinde göze çarpan bazı uyarılar ve temel kaideler mantık disiplini öğrenen kişiye yardımcı olmak üzere ayrıntılı olarak dile getirilmiştir.

Eserin birinci bölümünde ana hatlarıyla mantık, ilmî ve amelî mantık, mantık-imân

ilişkisi, bilginin mâhiyeti ve önemi, bilgi ve imân ilişkisi gibi konular ele alınırken ikinci bölümde, klasik mantığın tasavvur, beş tümel, tasdik, kıyas gibi temel konuları incelenmektedir. Enverî, eserinde mantık konularını sistemli bir şekilde aktarmak yerine işlevlerine ve günlük hayatla ilişkilerine dikkat çekmektedir. Ayrıca kendince önemli bulduğu kıyas gibi konulara ayrıntılı bir şekilde yer vermekte ve bunların diğer konularla bağını ortaya koymaya çalışmaktadır. Mantık meselelerini bilmeden diğer ilimlerin öğrenilmesinin mümkün olmadığını ifade eden Enverî, mantığı öğrenmenin çok kolay olduğunu ve kendisinin ortaya koyduğu kaide ve yöntemlere uyulduğu takdirde bu işin daha da kolaylaşacağını ifade etmektedir.

El-Kistâsü'l-Müstakîm, Ebû Hâmid el-Gazzâlî'nin (ö.505/1111), İsmâilî-Bâtînî harekete ve dînî gerçeklerin sadece “masum bir imam”ın öğretmesiyle bilinebileceğini ileri süren, Hasan Sabbâh’a, genel olarak ise “Ta’lîmiyye” adıyla bilinen sapkın akıma karşı mücadelesi çerçevesinde kaleme aldığı eserlerden biridir.

el-Kistâs aynı zamanda, *Mi'yâru'l-ilm* ve *Mihakku'n-nazar* gibi diğer bir grup eseriyle birlikte Gazzâlî'nin dini ilimlerde yeni yöntem arayışı çerçevesinde mantık ilminin esaslarını Kur'an'dan hareketle (yeniden) ortaya koyduğu ve bu ilkeleri tüm dini bilgi sahasına ve hatta matematik ve diğer ilimlere tatbik edilmesini savunduğu bir eserdir. Ancak Gazzâlî, Aristo mantığının kavramlarını kullanmadığı gibi, re'y ve kıyâs yöntemini de reddeder.

Gazzâlî bilgiyi Kur'andan çıkardığı ve isimlerini kendisinin koyduğu beş mîzanla ölçer.

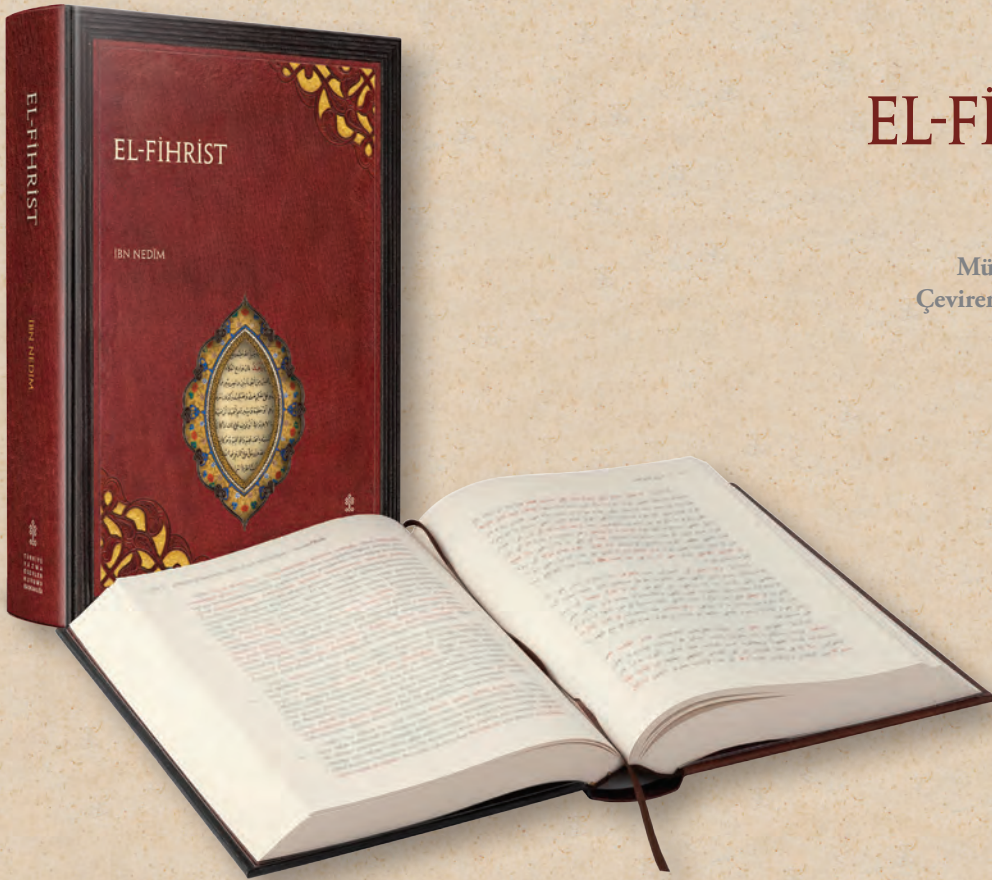
Bir yolculuk esnasında kendisine yoldaşlık edip doğru bilgi elde etmenin yöntemi hakkında sorular yönelten Ehl-i ta'lîmden bir kişiyle aralarında geçen diyalogları on bölüm halinde kaleme alan Gazzâlî, Ehl-i ta'lîm'in, bilgileri Kur'an mîzanlarına benzetilen şeytan mîzanlarıyla ölçtüğünü belirtir, Hz. Muhammed'le ve ümmetin âlimleriyle iktifa edilmesi gerektiğini ve “masum imâma” ihtiyaç bulunmadığını delilleriyle ortaya koyar.

Prof. Dr. İbrahim Çapak'ın yayına hazırladığı eser, giriş ve dizinle birlikte Süleymaniye Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa no. 1026'da kayıtlı yazma nüshanın tıpkıbasımı ile birlikte neşredilmiştir.

EL-KISTÂSÜ'L-MÜSTAKÎM

Müellifi: Ebû Hâmid el-Gazzâlî
Çeviren: İbrahim Çapak
Yayın Yılı: 2016

EL-FİHRİST

Müellifi: İbn Nedîm
Çeviren: Ramazan Şeşen
Yayın Yılı: 2016

El-Fihrist, İslâm tarihinin ilk dört asrındaki ilmî, edebî ve fikrî faaliyetlerin sistematik bir biçimde sunulduğu bibliyografik bir eserdir. Eserin müellifi Bağdat'ta ilim ve kültür hayatının son parlak devrini görmüş olan İbn Nedîm, çok yönlü bir ilim adamıdır. İyi bir tahsil görmüş, kitapçılık ve nedimlik yapmış, devrin büyük âlimlerinden okumuş ve kitaplar yazmıştır. *el-Fihrist* İbn Nedîm'in zamanımıza ulaşan tek eseridir. Bağdat ve civarındaki kitap tüccarlarında (varâklarda) gelip-geçen kitapları, Halife Me'mun'un kütüphanesindeki eserleri, Ali b. Ahmed el-Umrânî'nin, Hadîse'de Muhammed b. Hüseyin b. Ebî Ba'ra'nın kütüphanelerini ve diğer özel koleksiyonları gör-

müş, âlimlerin ağzından eserleri hakkında bilgi almıştır. İslâm tarihinin ilk dört asrında Arapça yazılan ve diğer dillerden Arapçaya çevrilen eserlerin ve müelliflerinin kısa bir envanteri olan eser, on makale üzere tertip edilmiştir. Her makale fenlere (dallara) ayrılmakta ve yine her makale ve fende müellifleri ve eserlerini anlatırken büyük ölçüde kronolojik sıraya uymaktadır.

İlk dönem İslâm âlimleri tarafından kaynak olarak kullanılan ve günümüzde de önemli başvuru kaynaklarından biri olan *el-Fihrist*, Prof. Dr. Ramazan Şeşen tarafından yayına hazırlanmış, Arapça metni ve çevirisiyle araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

www.yek.gov.tr

www.ekitap.yek.gov.tr

www.esatis.yek.gov.tr

ŞEYH HAMDULLAH HATTI MUSHAF-I ŞERÎF

Kıbletül-Küttâb Şeyh Hamdullah tarafından Sultan II. Bayezid'in tilaveti için yazılan ve bugün Topkapı Sarayı Müzesi'nde A5 katalog numarasıyla kayıtlı bulunan Kurân-ı Kerîm, nesih hattın, klasik tezhip ve cilt sanatının en nadide örneklerinden biri.

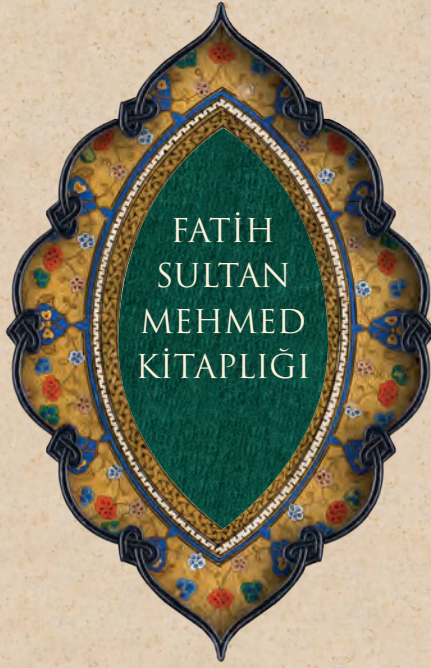
Orijinaline sadık kalınarak büyük titizlikle tıpkıbasımı gerçekleştirilmiş olan eser, Türkçe ve İngilizce kitapçıyla özel kutusunda kültür hayatımıza kazandırılmıştır.

خطاب

خطاب

İşrâkiyye ekolünün kurucusu Şihâbüddin es-Sühreverdî'nin (ö. 587/1191) en önemli eseri *Hikmetü'l-İşrâk*'tır. Kitabın önemi İşrâkiyye ekolünün ilkelerini, yöntemini ve karakteristik özelliklerini açık ve kapsamlı biçimde ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı Sühreverdî'nin kurduğu sistem adını bu eserden almıştır.

Hikmetü'l-İşrâk'ı 582 (1186) yılında tamamladığını müellif bizzat kaydetmektedir. Bir mukaddime ile iki kısımdan oluşan *Hikmetü'l-İşrâk*'ın mukaddimesi, eserin dayandığı felsefe tasavvuruna genel bir çerçeve teşkil edecek ana fikirleri ihtiva etmekte ve kitabın yazılış gerekçesini ortaya koymaktadır. Eserin mantık disiplinine ayrılmış olan birinci kısmında Aristo mantığının formel yapısına sadık kalınarak bir özet verilmektedir. Ancak mantığın epistemoloji ve ontoloji ile irtibatlı olduğu konularda Sühreverdî, Aristocu (Meşşâî) felsefeye eleştiriler yöneltmektedir. Bu eleştiriler, genellikle tanım teorisiyle bir mantık kategorisi olarak cevher teorisi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Eserin ikinci kısmı beş makaleye ayrılmıştır. Eser, Sühreverdî'nin İşrâk yolunu benimsemiş olan okuyucusuna tavsiyeleriyle son bulmaktadır. *Hikmetü'l-İşrâk*'ın bu son kısmı "nur metafiziği" denilebilecek felsefi çerçeve içinde ontoloji, kozmoloji, psikoloji (epistemoloji) ve eskatoloji (mead) konularını ele almaktadır.

Fatih Sultan Mehmed Kitaplığı Dizisi kapsamında yayınlanan *Hikmetü'l-İşrâk*, Prof. Dr. Eyüp Bekiryazıcı ve Üsmetullah Sami tarafından tercüme edilmiştir. Bu çalışmada Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Kitaplığı 3267 numarada kayıtlı Fatih'in özel kitaplığı için istinsah edilen yazma nüsha esas alınarak, tıpkıbasım ve tercümeyle birlikte neşredilmiştir.

HİKMETÜ'L-İŞRÂK

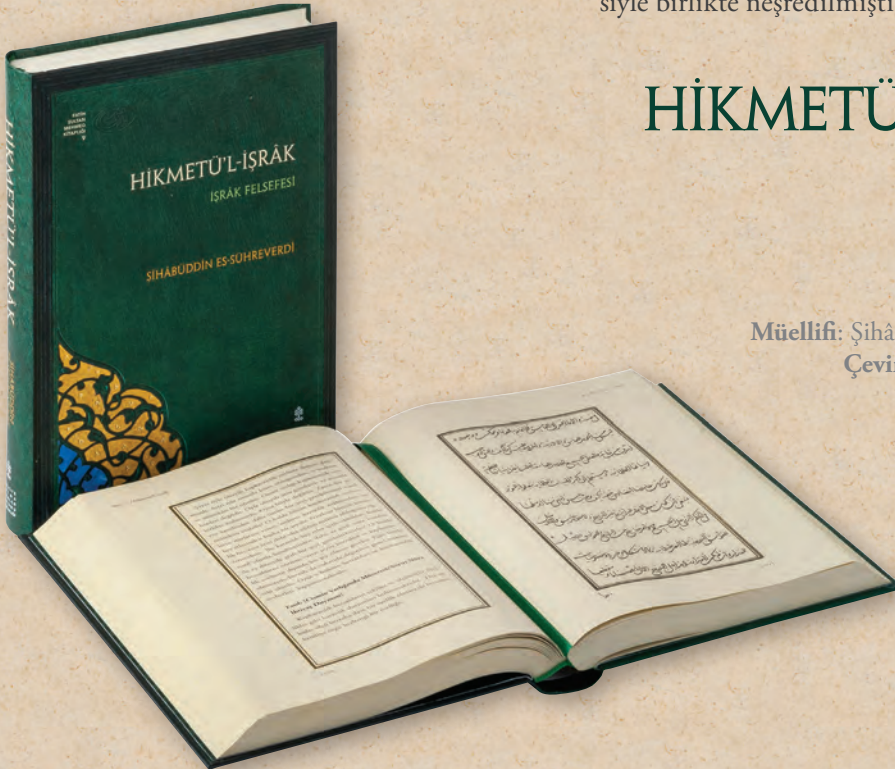
İşrâk Felsefesi

Müellifi: Şihâbüddin es-Sühreverdî

Çeviren: Eyüp Bekiryazıcı

Üsmetullah Sami

Yayın Yılı: 2015

EL-İŞÂRÂT VE'T-TENBÎHÂT

İşaretler ve Tembihler

Müellifi: İbn Sînâ

Çeviren: Ali Durusoy - Ekrem Demirli

Yayın Yılı: 2014

El-İşârât ve't-Tenbihât, tarihin en önemli ve etkili filozoflarından biri olan İbn Sînâ'nın, kronolojik olarak son yazdığı eserlerden biridir. Üzerine yapılan şerh ve haşiyeler düşünüldüğünde, müellifin İslam dünyası üzerinde en etkili eseri olduğu rahatlıkla söylenebilir. Son derece veciz bir üslupla yazılan, girişinde felsefenin ilke ve önermelerinin ele alınacağı belirtilen eser mantık ilmiyle başlayıp fizikle devam etmekte ve metafizik bölümüyle sona ermektedir.

el-İşârât ve't-Tenbihât'ın mantık bölümü on "nehic"den meydana gelirken fizik, metafizik ve ahlâk bölümleri on "namat"tan oluşmaktadır. Fatih Kitaplığı dizisi kapsamında yayımlanan bu eserin baskısında Fatih'in mütalaa ettiği nüsha tıpkıbasım ve tercümesiyle birlikte neşredilmiştir.

Prof. Dr. Ali Durusoy ve Prof. Dr. Ekrem Demirli tarafından Türkçeye çevrilen eserin çeviri ve tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 2382 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Metafizik, bütün ilimlerin ilkelerini temellendirmesi ve Gerçek Varlık hakkında bilgi vermesi bakımından felsefî ilimlerin zirvesinde bulunur. Platon ve Aristo'dan İslam dünyasına aktarılan ve Kîndî, Fârâbî, İbn Sînâ, Gazzâlî, İbn Rüşd gibi filozoflar tarafından geliştirilerek batıya aktarılan felsefî ilimler, teorik düşüncenin hem kaynağı hem de meyvesi olması bakımından metafizik etrafında şekillenir. Bu bakımdan metafizik, değişime konu olmayan gerçek varlıklar hakkında bilgi veren ilim olarak kabul edilmiştir.

İbn Sînâ, yüzyıllar boyunca doğu ve batıda kendisinden önceki bütün filozofları gölgeleyecek kadar etkili olan *Şifâ*

külliyatında felsefî ilimleri derlemiş ve tenkit süzgecinden geçirmiştir. Kuşkusuz bu külliyyatın en önemli eseri varlık olmak bakımından varlığı inceleyen metafiziktir. Günümüze kadar üst düzey metafizik araştırmalarının en önemli kaynaklarından biri olan bu eser, Fatih Sultan Mehmed'in mütalaası için istinsah edilmiş metinle birlikte Fatih Kitaplığı dizisi kapsamında neşredilmiştir.

Prof. Dr. Ekrem Demirli ve Doç. Dr. Ömer Türker tarafından Türkçeye çevrilen eserin çeviri ve tıpkıbasımında Tire Necip Paşa Kütüphanesi, 446 numarada kayıtlı yazma esas alınmıştır.

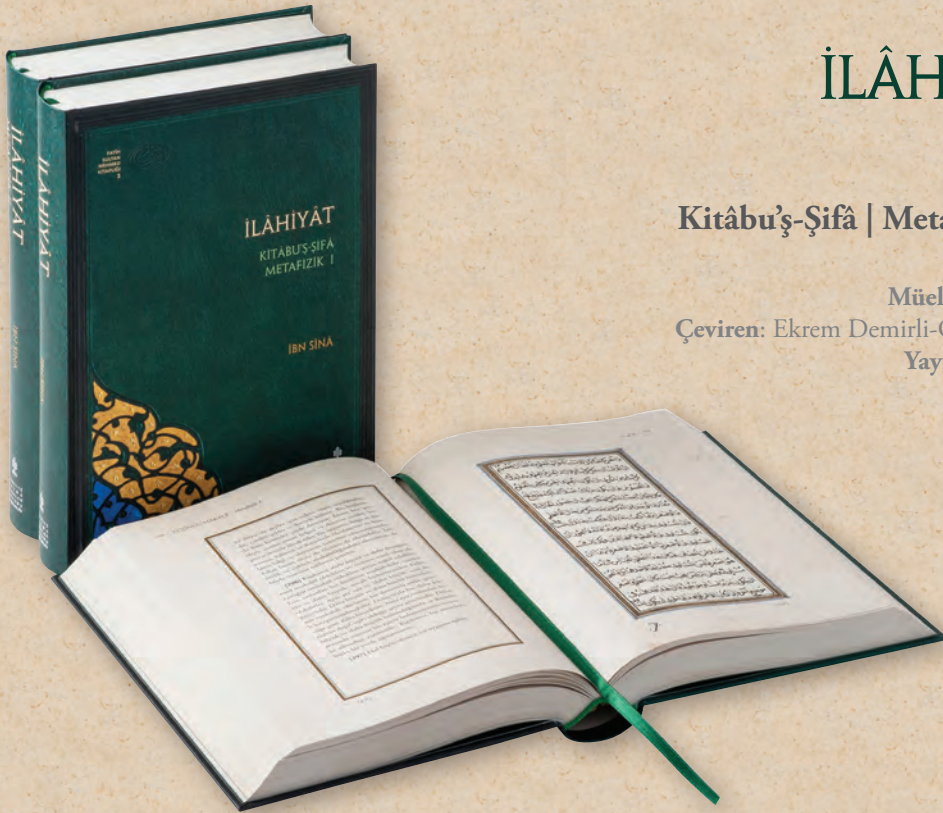
İLÂHİYÂT

Kitâbu's-Şifâ | Metafizik I-II

Müellifi: İbn Sînâ

Çeviren: Ekrem Demirli-Ömer Türker

Yayın Yılı: 2014

EL-MİLEL VE'N-NİHAL

Dinler, Mezhepler ve
Felsefi Sistemler Tarihi

Müellifi: Şehristânî
Çeviren: Mustafa Öz
Yayın Yılı: 2015

Dünya literatüründe ilk dinler tarihi eseri yazan bilim adamı olarak kabul edilen Şehristânî, Orta çağ İslâm dünyasının önde gelen din, mezhep ve felsefi doktrinler tarihçisidir. Harizm'de aklî, felsefî ve naklî ilimlerdeki hâkimiyetinin yanında ahlâkî üstünlüğü sebebiyle kendisine "Faziletli" (*el-Efdal*), "Önder" (*el-İmâm*) ve "Cesur Önder" (*el-İmâmü'l-Hümâm*) unvanları verilmiştir. Şehristânî, üç yıl kadar Bağdat Nizamiye Medresesi'nde ders verdikten sonra Horasan'da Selçuklu Sultanı Sencer'in veziri Mahmûd el-Mervezî'ye (ö. 530/1135) nâiblik yapmış; Sultan Sencer ile yakın dostluk kurarak *el-Milel ve'n-Nihal*'i el-Mervezî'ye ithaf etmiştir.

el-Milel ve'n-Nihal; Şehristânî'nin dinler, mezhepler, gelenekler ve felsefî akımlar hakkında ortaya koyduğu objektif bilgiler ile kullandığı metot sayesinde 16. yüzyıla kadar İslâm dışındaki dinler hakkında bilgi veren özgün ve tek kaynak olma vasfını korumuştur.

Şehristânî'nin incelediği ana konular arasında İslâm Mezhepleri, Ehl-i Kitâb (Yahudiler, Hristiyanlar), Mecûsiler (Zerdüştiler), Sâbiîler, Rûhânîler, Yıldızlara ve Putlara Tapanlar, Harrânîler, Hanîfler, Maniheiztler, Felâsife (Yunan ve İslâm Filozofları), Câhiliyye Arapları ve son olarak da Hint Dinleri ve Filozofları yer almaktadır. Şehristânî'nin çalışmasındaki özgünlük, haklı olarak onun karşılaştırmalı dinler alanında özgün eser veren ilk ilim adamı şeklinde tanımlanmasını sağlamıştır.

Fatih Sultan Mehmed Kitaplığı Dizisi kapsamında yayımlanan *el-Milel ve'n-Nihal*'in baskısında Fatih'in mütalaası için arzedilen nüsha, tıpkıbasım ve çevirisiyle birlikte neşredilmiştir. Prof. Dr. Mustafa Öz tarafından tercüme edilen eserin hazırlanmasında Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu 857 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Şübü Bekir Abdülkâhir el-Cürcânî (ö. 471/1078) İslâmî ilimler tarihinde “İmâmü'n-Nühât” (Büyük Dil Bilgini) unvanıyla Arap dili gramerine ve belâgatına yaptığı hizmetlerle literatürde kendine has bir yer edinmiştir. Cürcânî *Delâilü'l-İ'câz* adlı bu eseriyle, sonraları *me'ânî* adını alacak olan Arapça “anlambilim”ini kurmuştur. Cürcânî'yi “me'ânî ilmi”ni kurmaya sevk eden başlıca etken, Kur'ân'ın mucizevî yönü hakkındaki tartışmalardır. Bunun üzerine Cürcânî Kur'ân'ın mucizeliğini sözdizimine bağlamış ve eserin esaslı bölümünü sözdizimine ayırmıştır.

Delâilü'l-İ'câz'da Cürcânî diyalog üslubu ile belâgat (retorik) konularını ayrıntılı bir biçimde ele almaktadır. Cürcânî eserde Kur'ân'ın mucizevî yönü olan nazm (söz-

dizimi) ve me'ânî (anlambilim) hakkındaki ihtilafları zikrederek asıl mucizenin sözdiziminde olduğunu ortaya koymaktadır. Cürcânî'ye göre sözdizimindeki i'câz her bir kelimenin cümle içindeki konumu ve buna bağlı olarak kazandığı özel anlamdır. Bu çerçevede Cürcânî belâgatın ana konuları olan fesâhat, istiâre, takdim-tehir, hazf, fasıl-vasıl, muâraza, kinâye, mecâz ve hakikat gibi meseleleri tartışmıştır.

Fatih Sultan Mehmed Kitaplığı Dizisi kapsamında yayımlanan *Delâilü'l-İ'câz*'ın baskısında Fatih'in mütalaası için hususi olarak istinsah edilen nüsha, tıpkıbasım ve çevirisiyle birlikte neşredilmiştir. Doç. Dr. Osman Güman tarafından tercüme edilen eserin hazırlanmasında Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi, Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu 1419 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

DELÂİLÜ'L-İ'CÂZ

Sözdizimi ve Anlambilim

Müellifi: Abdülkâhir el-Cürcânî

Çeviren: Osman Güman

Yayın Yılı: 2015

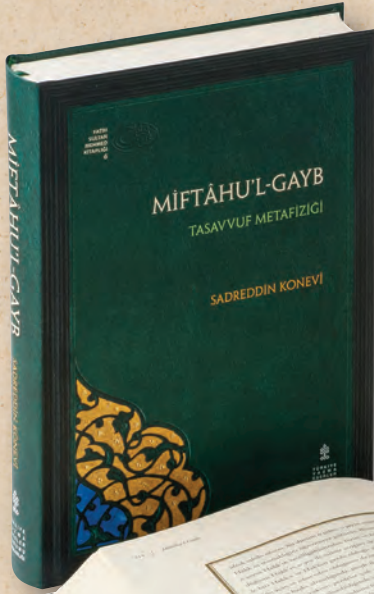
MİFTÂHU'L-GAYB

Tasavvuf Metafiziği

Müellifi: Sadreddin Konevî

Çeviren: Ekrem Demirli

Yayın Yılı: 2014

Tasavvuf tarihinde Allah-âlem ilişkisini, dolayısıyla varlığın meydana gelişini ve işleyişini, akla dayalı ilmi yöntemlerden farklı olarak hocası Muhyiddin İbnü'l-Arabî gibi keşf ve ilhamdan kaynaklanan mistik sezgiyle açıklayan Sadreddin Konevî, varlığı aynı sistemle yorumlamakta ve ilm-i ilâhînin (Metafizik) temel meselesini *Miftâhu'l-Gayb* isimli eserinde başarılı bir üslupla ele almaktadır. Eserin tertibinin ve içerdiği bilgilerin kendi düşünce ürünü olmadığını, bunların tamamen ilâhî irade çerçevesinde keşf ve ilham yoluyla geldiğini eserin girişinde dile getiren Konevî, bu sebeple kitabın tertibinin yadırganmaması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca eseri, yüksek düzeyde seçkin olan (ahassü'l-havâs) kimselerin seyrüsülük esna-

sında yararlanması için kaleme aldığını, bazı konuları okuyucunun sezgi gücüne havale ederek kısa kestğini, bir kısım önemli meseleler hakkında ise çok kapalı oldukları için susmayı tercih ettiğini ifade etmiştir.

Telifi sonrasında şerh, hâşiye ve ta'liklerin ilgisine mazhar olmuş eser, Türkçe çevirisi ve yazmasının tıpkıbasımı ile Fatih Kitaplığı dizisi kapsamında okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Prof. Dr. Ekrem Demirli tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 1930 numara kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Anadolu, İran ve Türkistan ortak kültür havzasındaki bilgilerin, özellikle Semerkand matematik-astronomi okulu mensuplarının katkılarıyla Osmanlı ilim hayatı; lisanî, edebî, dinî ve kelimî ilimler yanında hikemî ve riyazî alanda da seviyesini hızla yükseltmiştir. Bu bilgilerin yanlarında getirdikleri eserler, istinsah faaliyetleriyle hızla çoğaltılmış ve tedavüle sokulmuştur. Bu üretim faaliyetinde en bariz yeri işgal eden Nasîrüddîn Tûsî'nin Tahrîrât'ıdır. Tahrîrât, Eukleides'in *Usul'u* ve Batlamyus'un *Macestî'si* ile ikisi arasında bulunan, *Mutevassitât* denilen Eski Yunan ve İslam dünyasında kaleme alınmış temel riyazî eserleri içerir. Bu eserler riyazî ilimler

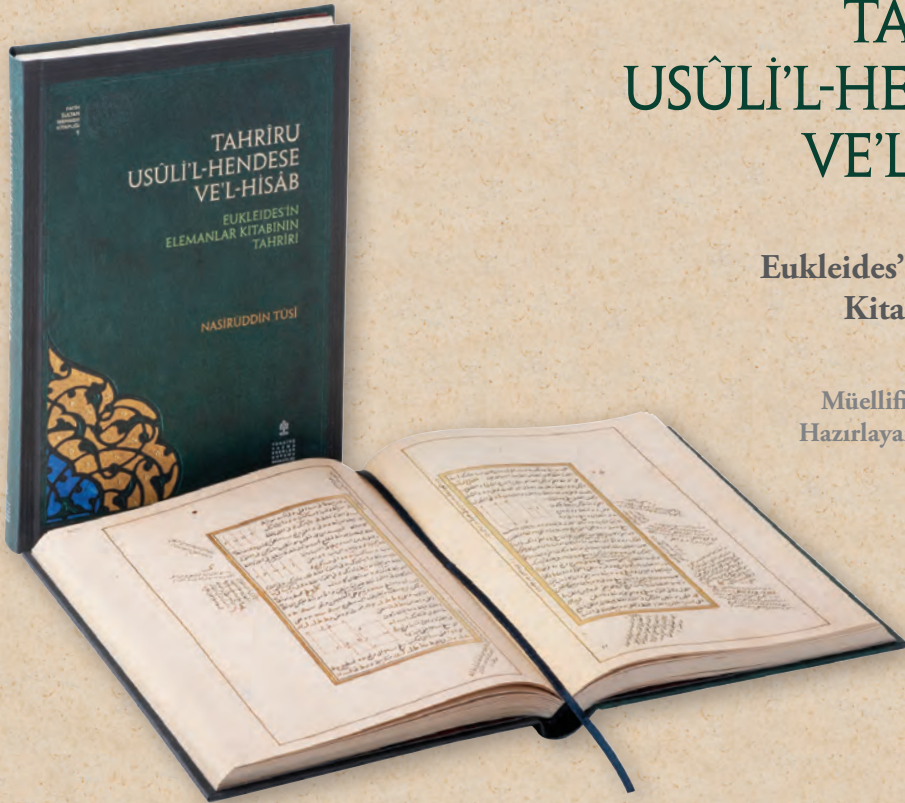
alanında, Osmanlı ülkesinde ihtiyaç duyulduğunda sürekli istinsah edilen ana çalışmalardır. Tıpkıbasımı yapılan eserin Fatih Sultan Mehmed'in mütalaası için istinsah edilmiş olması ve bunun neticesinde müstensihlerin daha dikkatli davranarak sahip bir metin ortaya çıkarmış olmaları nüshanın önemini, okuma kolaylığını ve görsel zenginliğini daha da artırmaktadır.

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun inceleme metniyle yayımladığımız *Tahrîru Usûlî'l-Hendese ve'l-Hisâb* adlı eserin tıpkıbasımında, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Feyzullah Efendi Koleksiyonu, 1359 numara kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

TAHRÎRU USÛLÎ'L-HENDESE VE'L-HISÂB

**Eukleides'in Elemanlar
Kitabının Tahrîri**

Müellifi: Nasîruddin Tûsî
Hazırlayan: İhsan Fazlıoğlu
Yayın Yılı: 2012

MESÂLİHU'L-EBDÂN VE'L-ENFÜS

Beden ve Ruh Sağlığı

Müellifi: Ebû Zeyd el-Belhî

Hazırlayan: Nail Okuyucu-

Zahit Tiryaki

Yayın Yılı: 2012

İslam tarihinde hıfzıssıhha konusunun müstakil olarak işlendiği ilk örneklerden biri Ebû Zeyd el-Belhî'nin (ö. 322/934) *Mesâlihu'l-Ebdân ve'l-Enfûs* adlı eseridir. Eser, beden ve ruh sağlığının korunması ve hastalıklarının tedavisi konularını içeren iki makaleden oluşmaktadır. Bu iki makalede yiyecek ve içeceklerden spor ve müziğe, öfkenin kontrolünden üzüntünün giderilmesine kadar pek çok farklı konuda yapılması gereken düzenlemeler anlatılmıştır. Kitabın en önemli özelliklerinden biri, ilk defa psikolojik sağlığı tıbbın bir dalı olarak sunmasıdır.

Neşredilen nüshanın Fatih Sultan Mehmed için, döneminde “Şeyhu'l-hattâtîn” ismiyle şöhet bulmuş hattat Şeyh Hamdullah (ö. 1526) tarafından kaleme alınmış olması eserin içerik yönünden sahip olduğu öneme görsel bir değer de katmaktadır.

Nail Okuyucu ve Zahit Tiryaki tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 3740 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

www.kamus.yek.gov.tr

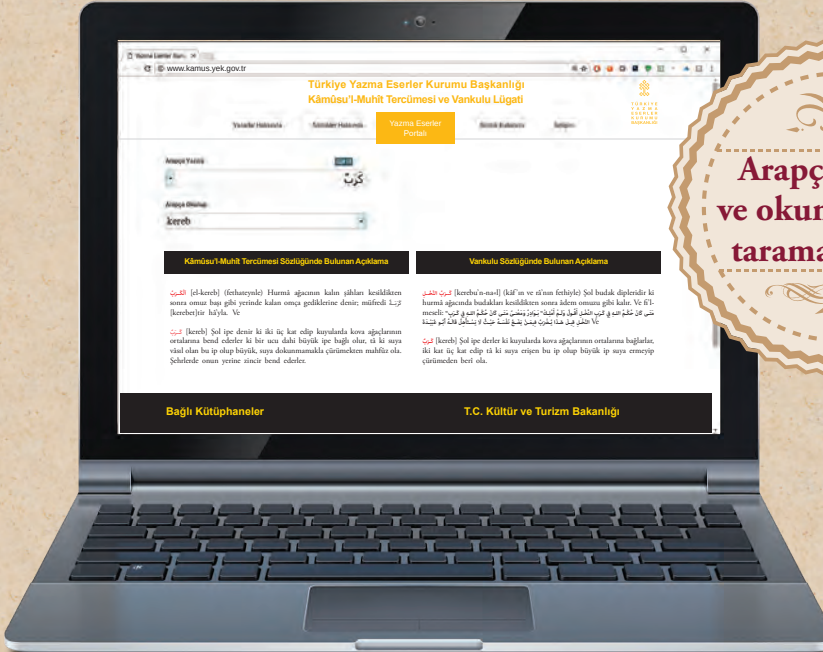
YAYINDA

90.000
Kelime
Madde Başı

50.000
Kelime
Madde Başı

Arapçasından
ve okunuşundan
tarama imkânı

YAKINDA

YAVUZ DÎVÂNİ

Müellifi: Yavuz Sultan Selim
Hazırlayan: Derya Örs
Yayın Yılı: 2016

El-Okyanûs, Arapça-Osmanlıca kaleme alınmış en önemli sözlüklerden biridir. Arapçaya dair müşküllerin halledilmesinde, Osmanlı Türkçesine ait metinlerin doğru anlaşılmasında ana müracaat metni olarak görülen bu şaheser, Arapça dil ve kültür servetini ve Türkçenin zengin söz varlığını tespit etmiş olmasıyla bugün de ehemmiyetinden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Osmanlı döneminde pek çok yazması bulunan ve baskısı yapılan bu eserin Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hamidiye Koleksiyonu 1377-1378 ve 1379 numaralarda kayıtlı, bizzat müellifinin tashih ettiği ve Sultan II. Mahmud'a takdim edilen yazma nüshası, Prof. Dr. Mustafa Koç ve Doç. Dr. Eyyüp Tanrıverdi tarafından matbu nüshalarla da karşılaştırılarak hazırlanıp altı cilt halinde yayımlanmıştır.

EL-OKYÂNÛSU'L-BASÎT FÎ TERCEMETİ'L- KÂMÛSİ'L MUHÎT

Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi

Müellifi: Mütercim Âsım Efendi

Hazırlayan: Mustafa Koç - Eyyüp Tanrıverdi

Yayın Yılı: 2014

MESNEVÎ-İ MA'NEVÎ

Müellifi: Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

Hazırlayan: Derya Örs

Hicabi Kırlangıç

Yayın Yılı: 2015

*K*lasik Doğu edebiyatının en önemli, en güzel edebî ve tasavvufî eserlerinden birisi olan Mesnevî, defter adı verilen 6 ciltten oluşmaktadır. Doğduğu Belh şehrinde göçerek Anadolu'nun merkez şehirlerinden Konya'da ikâmet eden ve buradan tüm insanlığa hakikati seslendiren Mevlânâ'nın ömrünün son on beş yılında söylediği ve Hüsameddin Çelebi tarafından yazıya aktarılan eserdir. Söylenip yazıldığı 13. yüzyıldan itibaren değerinden hiçbir şey kaybetmeden günümüze kadar ulaşmış nadir eserlerden birisi olan Mesnevî, bugün de dünyanın her yerinde geniş kitleler üzerindeki etkisini sürdürmeye, çeşitli dillerde okunmaya devam

etmektedir. Çevrildiği dillerin sayısı ve ona yapılan şerhler etki sahasını ve şöhretinin seviyesini göstermektedir.

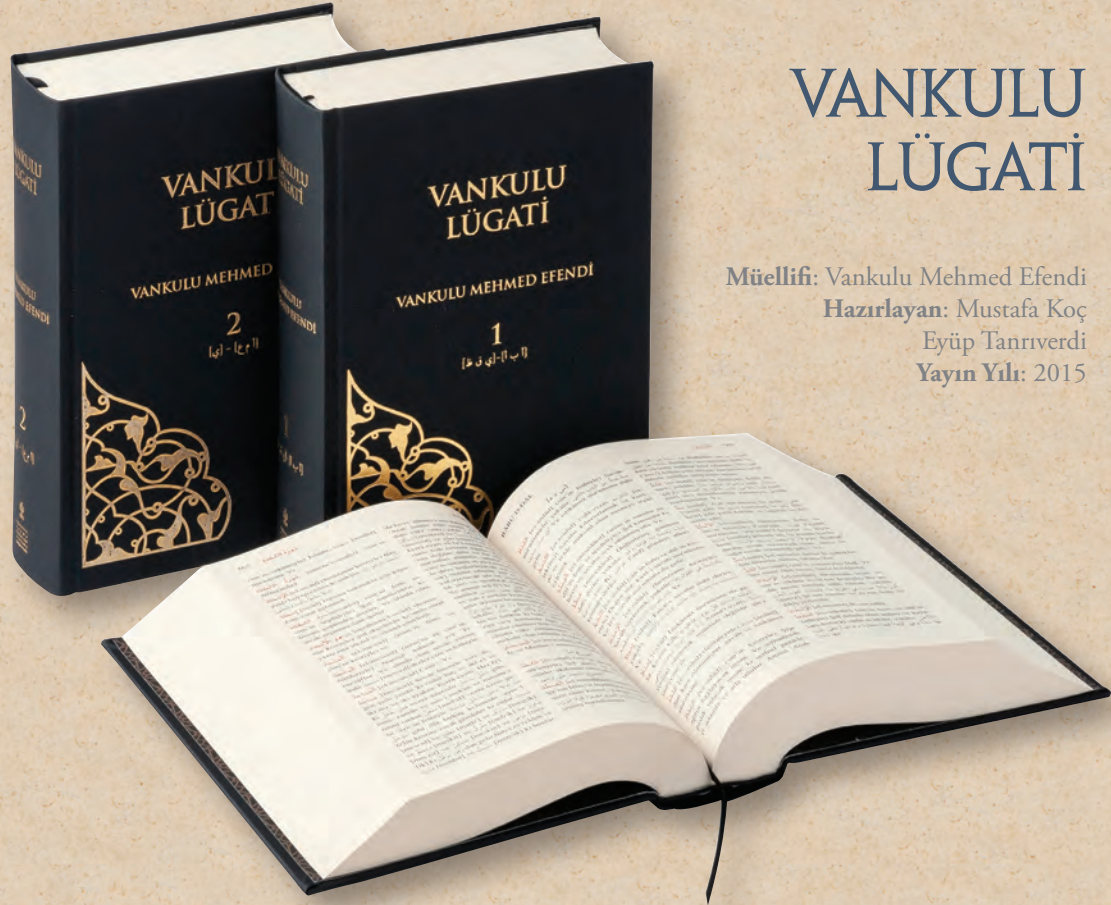
Günümüzde bile yaradılış gâyesinin sırrını taşıyan her gönülde yankı uyandıran, düşünebilme kabiliyetine sahip akılları tefekkür zirvelerinde dolaştıran Mesnevî; Mevlânâ'nın vefatından 100 yıl sonra istinsah edilmiş ve en eski yazmalardan biri olan Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Halet Efendi, 171 numarada kayıtlı nüshanın tıpkıbasımı ile birlikte bu alanda uzman Prof. Dr. Derya Örs - Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç tarafından çevrilerek yayıma hazırlanmıştır.

Vankulu Lügati, Cevherî'nin kaleme aldığı ve *es-Sihâh* diye meşhur olan Arapça sözlüğün Vankulu Mehmed Efendi (ö. 1000/1592) tarafından yapılmış tercümesidir. Eser 28 bâbdan, her bâb ise 28 fasıldan oluşmaktadır. Eseri değerli kılan yönlerden birisi, bir Osmanlı müellifinin kaleminden çıkıp matbaada basılan ilk kitap olmasıdır. Zira eser 31 Ocak 1729 (1 Recep 1141) tarihinde İbrahim Müteferrika tarafından yayına hazırlanarak neşredilmiştir.

İslâmî ilimlerin ve şer'î hükümlerin Arapça ifadelerle dolu olduğundan ve bu nedenle

bu dilin öğrenilmesi gerektiğinden bahseden Vankulu Mehmed Efendi, lüğatinde kelimeleri asıllarının son harflerine göre tertip etmiş ve karşılıklarını yazmıştır. Alimler arasında yaygınlık kazanarak "baş ucu" eser haline gelen bu sözlük, Osmanlı ilim ve kültür dünyasına doğrudan katkı sağlamıştır.

Vankulu Lügati Prof. Dr. Mustafa Koç ve Doç. Dr. Eyyüp Tanrıverdi tarafından iki cild halinde yayına hazırlanmıştır.

VANKULU LÜGATİ

Müellifi: Vankulu Mehmed Efendi

Hazırlayan: Mustafa Koç

Eyyüp Tanrıverdi

Yayın Yılı: 2015

FÂTİH DİVÂNI VE ŞERHİ

Müellifi: Fatih Sultan Mehmed
Hazırlayan: Muhammet Nur Doğan
Yayın Yılı: 2014

*F*atih Sultan Mehmed kudretli bir hükümdar, büyük bir siyaset dehâsı ve muzaffer bir komutan olduğu kadar; kültür, sanat ve edebiyatta da ismini altın harflerle tarihe yazdırmış entelektüel bir şahsiyet ve kuvvetli bir şairdir. Şiirlerinin büyük kısmını ihtiva eden Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum 305 numarada kayıtlı nüsha dikkate alınarak hazırlanmış olan esere, çeşitli nazire mecmualarında tespit edilen şiirler de dâhil edilmiştir. Aynı zamanda geniş okur kitlesine hitap edebilmesi maksadıyla bu baskıda nesre çevirisi ve şerhiyle birlikte şerhin İngilizce tercümesi de yapılmış olan

çalışma, yalnızca Türk okurlara değil dünya çapındaki meraklılarına da Fatih Sultan Mehmed'in şiirlerinin tanıtılmasını sağlayacaktır. Yazma nüshasının tıpkıbasımını da içeren kitapta Fatih Sultan Mehmed'in Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan özel eşyaları ile büyük sultana ait orijinal portre ve minyatürlerin de renkli baskıları bulunmaktadır.

Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan tarafından incelemesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum 305 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Fatih dönemi âlimlerinden Hızır Beg'in oğlu ve bir dönem Fatih'in vezirliğini de yapan kelim ve matematik âlimi ve mutasavvıf Sinan Paşa'nın yazmış olduğu Tazarru'-nâme, secili nesir türünde emsalsiz bir eserdir. Müellifinin âlim-düşünür kişiliğı eseri düşünce tarihimize için de önemli kılmaktadır. Münâcât ile başlayan eserde, 18 tasavvufî kavram serbest ve sanatlı bir şekilde anlatıldıktan sonra, sırasıyla Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa peygamberlere ve Peygamber Efendimiz ile ailesine, aşere-i

mübeşşereye, dört halifeye, dört mezhep imamına, İmam Buhârî ve İmam Müslim ile Şeyh Ebu'l-Vefâ'ya övgüler yapılmıştır. Latince edilmiş metin ve aslına uygun kalınarak yapılmış sanatlı bir sadeleştirmenin karşılıklı sayfalarda yer aldığı eser, tıpkıbasımıyla birlikte yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Mertol Tulum tarafından incelenmesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Hüseyin Paşa Koleksiyonu, 180 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

TAZARRU'-NÂME

Yakarışlar Kitabı

Müellifi: Sinan Paşa
Hazırlayan: Mertol Tulum
Yayın Yılı: 2014

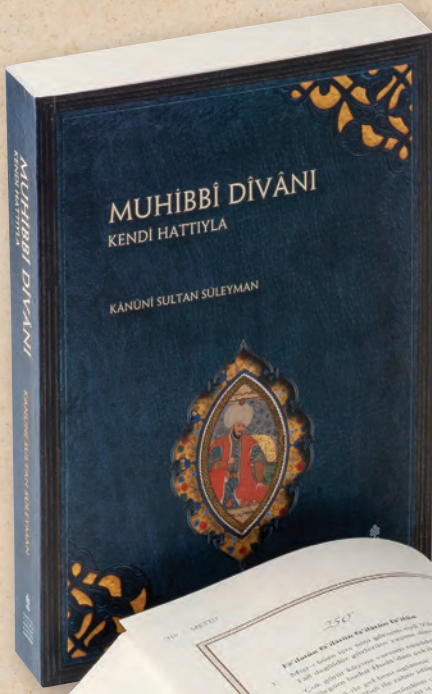
MUHİBBÎ DÎVÂNI

Kendi Hattıyla

Müellifi: Kânûnî Sultan Süleyman

Hazırlayan: Orhan Yavuz

Yayın Yılı: 2014

*S*tanbul'un fethinden sonraki dördüncü padişah olduğu gibi divân sahibi padişahlar içinde de dördüncü sırada yer alan Kânûnî Sultan Süleyman Han, askerî ve idarî dehasının yanında sanat yönü ile de dikkatleri üstüne çeker. Şiir; Muhibbî'nin sığındığı, dinlendiği, konuştuğu emniyetli bir yer gibidir. Onun için Muhibbî Türk edebiyatında en çok şiir yazan beş altı şairden biri olarak görülür. Eserde, Muhibbî'nin kendi el ya-

zısıyla yine kendi şiirleri arasından seçme yaparak toplamış olduğu 287 şiir yer almaktadır. Kânûnî'ye ait olduğu bilinen nüshanın tıpkıbasımı da çalışmanın sonuna eklenerek yayımlanmıştır.

Doç. Dr. Orhan Yavuz tarafından incelenmesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, 1132 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Kırk altı yıl hüküm sürerek Osmanlı Devleti'nde en uzun müddet tahtta kalan padişah olan Kanuni Sultan Süleyman, kurduğu meclislerde şâirlerle sohbetlerde bulunmuş, şiire ve şâirlere hakkettikleri değeri göstermiştir. Muhibbî mahlasını kullanarak şiir yazan Kânûnî Sultan Süleyman için şiir; sığındığı, dinlendiği, konuştuğu emniyetli bir yer gibidir. Onun için Muhibbî, Türk

edebiyatında en çok şiir yazan beş altı şairden biri olmuş ve şiir sayısı açısından en hacimli divânlardan birisine sahip olmuştur.

Prof. Dr. Kemal Yavuz ve Prof. Dr. Orhan Yavuz'un yıllardır yaptıkları çalışmalar neticesinde Muhibbî Divânı'nın ulaşılabilen bütün nüshaları ve şiirlerinin yer aldığı mecmualar değerlendirilerek tespit edilen 4118 şiir, tenkitli metin olarak neşre hazırlanmıştır.

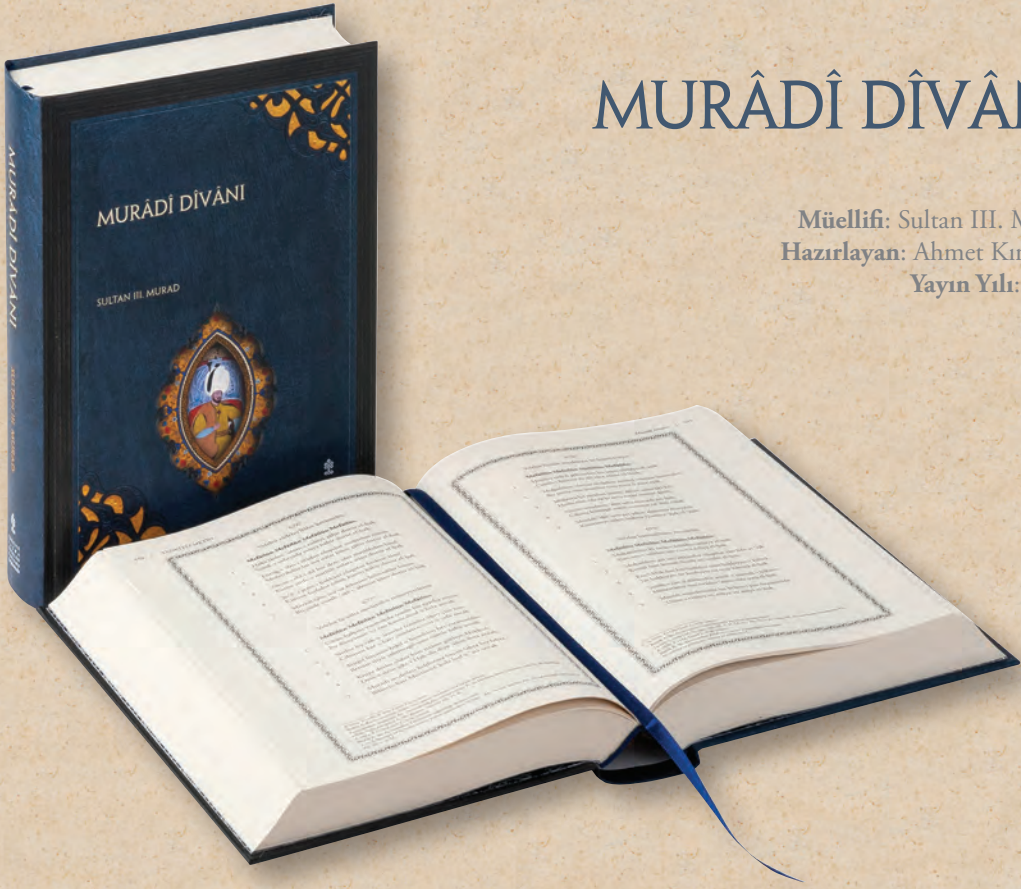
MUHİBBÎ DÎVÂNİ

Bütün Şiirleri

Müellifi: Kânûnî Sultan Süleyman
Hazırlayan: Kemal Yavuz - Orhan Yavuz
Yayın Yılı: 2015

MURÂDÎ DÎVÂNÎ

Müellifi: Sultan III. Murad
Hazırlayan: Ahmet Kırkkılıç
Yayın Yılı: 2015

Osmanlı devleti, sanatçıları ve bilim adamlarını himaye ederek sanatsal ve bilimsel üretimi desteklemekle kalmamış, Osmanlı hanedanı bu sanatsal üretime kendi eserleriyle de katkıda bulunmuştur. Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi başarılarıyla adını tarihe yazdıran Osmanlı sultanları, devlet yöneticiliğini en iyi şekilde yerine getirmenin ötesinde yazdıkları şiirlerle de bugün adlarından söz ettirirler. Böyle bir hanedanın torunu olan Sultan III. Murad (1546-1595) atalarının hem idarecilik alanındaki başarısını sürdürmüş, hem de onlar gibi edebî yönüyle ismini bugüne taşımıştır.

Osmanlı kültürünün de klasik formunun zirvesine ulaştığı dönemde tahtta bulunan III. Murad, iyi bir eğitim almış, Arapça ve Farsçayı iyi derecede bilen bir âlim, hattat ve şairdi. Sade bir dille, konuşur gibi söylediği şiirlerinde tasavvufî bir söyleyiş hakimdir. Baskısı yapılan nüsha Dîvân metninin aslına en yakın olanıdır.

Daha önce Başkanlığımız tarafından tıpkıbasımı yapılan Murâdî Dîvânî'nin bu baskısında, Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç'ın hazırladığı tenkitli metin okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

Edebiyat tarihimiz birbirinden görkemli ve sanatkârane eserlerle doludur. Bütün bir edebiyat tarihine damgasını vurmuş büyük şairlerin yanı sıra talihin bir cilvesiyle unutulmuş ve hâlen keşfedilmeyi bekleyen nice meçhul şairler de vardır. Prizrenli Şem’î de Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman gibi iki büyük padişahın devrinde ömür sürmüş mahir bir şair olmasına karşın hak ettiği ilgiye mazhar olamamış, günü-

müze dîvânının ancak üç nüshası ulaşmıştır. Türkiye’deki tek nüshası Hayati Develi şahsi kütüphanesinde bulunan Şem’î Dîvânı, tıpkıbasımıyla birlikte neşredilmiştir.

Doç. Dr. Murat Ali Karavelioğlu tarafından incelemesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Prof. Dr. Hayati Develi’nin şahsi kütüphanesindeki yazma nüsha esas alınmıştır.

ŞEM'Î DÎVÂNÎ

Müellifi: Prizrenli Şem'î
Hazırlayan: Murat Karavelioğlu
Yayın Yılı: 2014

SERGÜZEŞT

16. Yüzyıla Ait Bir Biyografi

VE

RAVZATÜ'T-TEVHÎD

Zeynîlik Tarihine Işık Tutan Bir Eser

Müellifi: Hacı Ahmed Efendi
Hazırlayan: Mertol Tulum
Yayın Yılı: 2014

*K*aynaklarda adı anılmayan, 15. asrın ikinci yarısı ve 16. asrın ikinci yarısı arasında yaşamış olan Ahmed Çelebi, edebiyat ve tasavvuf tarihimiz açısından bakıldığında özellikle Zeynîlik tarikatı için oldukça önemli iki eser yazmıştır. 6000 beyti aşkın bir mesnevî olan *Ravzatü't-Tevhîd*; sembolik yapısı, kendine özgü karakteri, ilgi çekici örgüsü ve içeriği yanında sürükleyici ve etkileyici dili, yer verdiği şiirlerin döküldüğü nazım biçimleri gibi unsurlarının çeşitliliği ve zenginliği açısından edebiyat tarihimizin nadir eserlerinden biridir.

Sergüzeşt adı verilen bir küçük mensur eserde ise Ahmed Çelebi, gençlik çağında başlayan manevî tecrübeleri ile çok renkli hayat hikâyesini oldukça ayrıntılı biçimde anlatmış, bu arada tasavvuf esaslarını Zeynî yolu bakışıyla yorumlayan *Ravzatü't-Tevhîd* adlı eserinin sembolik yapısı, mahiyeti ve arka planı üzerinde açıklamalarda bulunmuştur. Prof. Dr. Mertol Tulum tarafından geniş bir incelemeyle hazırlanan iki eser, tıpkıbasımlarıyla birlikte tek cilt halinde basılmıştır.

Eserlerin inceleme ve yayına hazırlanmasında Bursa İnebey Yazma Eser Kütüphanesi, Genel 732 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

*H*indî Mahmûd'un *Hediyye* veya serlevhadaki adıyla *Sergüzeştname* adlı eseri Osmanlı tarihinin ilk manzum esaretnâmesidir. Esarettinden önceki birtakım olaylardan da bahsetmesi bakımından dönemine dair mevcut tarihî bilgilere önemli katkılar sağlayacak bir eser olarak görünmektedir. II. Selim'in tahta geçiş süreci, Kıbrıs'ın Fethi (1571), İnebahtı Deniz Savaşı (1571), savaş sonrası İtalya'da yaşanan hapis hayatı, Papalar (V. Pius ve XIII. Gregory), Napoli, Messina ve Roma sokakları, çarşı-pazarları, bu şehirlerde yaşayanların âdetleri ve yaşayış tarzları hakkındaki beyitleri tarihî açıdan çok değerlidir. Bu eserden başka, bütünüyle yahut kısmen sürgün ve hapis hatıraları içeren başka sergüzeştname bulunuyorsa da Osmanlı edebiyatında

Hindî'nin *Sergüzeştname*'si kadar tarihi, edebî ve siyasi bakımdan üzerinde önemle durulması gereken müstakil bir başka esaretnâme şimdilik bulunmamaktadır.

Hindî Mahmud'un *Sergüzeştname*'si, hem Batı'da hem ülkemizde neşredilen pek çok çalışmada 'kayıp eser' olarak geçmiştir. 'Kayıp' olarak bilinen böyle önemli bir eserin tek nüshasının -noksan bir yazma olmasına rağmen- gün yüzüne çıkarılması, eserin önemini ayrıca artırmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Karataş tarafından incelemesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, 2162 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

SERGÜZEŞTNÂME-İ HİNDÎ MAHMÛD

**İnebahtı Gâzîsi Hindî
Mahmûd ve Esâret Hâtırâları**

Müellifi: Hindî Mahmûd
Hazırlayan: Ahmet Karataş
Yayın Yılı: 2013

MİR'ÂTÜ'L- FEVÂ'ID FÎ TERÂCİMÎ MEŞÂHİRÎ ÂMİD

Diyarbakır Ulemâ ve Eşrâfî

Müellifi: Ali Emîrî

Hazırlayan: Günay Kut -
Mesud Öğmen - Abdullah Demir

Yayın Yılı: 2014

Türkoloji çalışmaları ve Türk tarihi için en önemli kaynak olan *Divânu Lugati't-Türk*'ü bulan ve ilim âlemine kazandıran, binlerce yazma ve matbu eser içeren kütüphanesini milletine bağışlayarak kültür tarihimize eşsiz hizmetler eden Ali Emîrî; biyografi alanında da önemli eserler telif etmiştir. Diyarbakırlı -eski ismiyle Âmid- şeyhler, âlimler, ileri gelenler ve şairler ile Diyarbakır'da vazife yapmış devlet adamlarının hayatını anlattığı "*Mir'âtü'l-Fevâ'id fî Terâcimi Meşâhiri Âmid*" adlı eserini yazarak onları unutulma tehlikesinden kurtarmayı amaçlamıştır. Eserin bilinen tek nüshası müellif hattı olup 138 sayfalık mukaddime kısmı ile 228 varaklık tamamlanmamış "Elif" kısmı, Ali Emîrî'nin kurduğu Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. Söz konusu eserde Ali Emîrî çok meşhur şahsiyetleri oldukça ayrıntılı bir şe-

kilde anlatırken, hiçbir yazılı kaynakta yer almayan isimlerin de günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Ali Emîrî'nin özellikle "Mukaddime" kısmında şehir, belde, kale, çeşme, kütüphane, cami ve medreselerin kuruluş öykülerini anlatması ve bazı sanatlar hakkında ayrıntılı bilgi vermesinden dolayı eser; kültür ve şehir-mimarî tarihi alanında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Mukaddime ve metin kısmı olmak üzere tıpkıbasımlarıyla birlikte iki cilt halinde yayımlanan eserde sözlüğün yanı sıra geniş bir yer-şahıs-eser indeksi de bulunmaktadır.

Prof. Dr. Günay Kut tarafından incelenmesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Edebiyat, 562 ve Ali Emîrî Tarih, 750 numaralarda kayıtlı yazma nüshalar esas alınmıştır.

*A*kkında kaynaklarda bilgiye rastlanmayan Ahmed Yârî, *Dîvân*'ında yer alan bilgilere göre 17. asırda yaşamış bir kadıdır. Şairin şu anki bilgilerimize göre mevcut tek eseri *Dîvân*'ıdır. Oldukça hacimli olan eser, gayr-ı müretteb bir dîvandır. Dîvân'ın tek nüshası, Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum 514'te kayıtlıdır. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler kaleme alabilecek kadar üç dile vâkıf olan şair, 17. asrın klasik Türk şiirinin edebî anlayışına bağlı olarak âşıkane, rinda-

ne, hakîmane üslubun ve sebki Hindî'nin tesirinde şiirler yazmıştır. Mevlevî muhibbi ve melâmî meşrebe sahip şairin tasavvuf felsefesini beyitlerine ince hayallerle nakşettiği, şiirlerinin aşk ve vahdet düşüncesi ekseninde şekillendiği görülmektedir.

Nurgül Karayazı tarafından incelemesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum 514 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

YÂRÎ DÎVÂNÎ

Müellifi: Ahmed Yârî
Hazırlayan: Nurgül Karayazı
Yayın Yılı: 2013

ARŞ-NÂME TERCÜMESİ

Hurûfî Şiirler I

Müellifi: Âmioloğlu
Hazırlayan: Fatih Usluer
Yayın Yılı: 2015

Fazlullah Esterabâdî'nin (ö. 1394) kurduğu ve geliştirdiği Hurûfilik Anadolu'ya da Nesîmî aracılığıyla gelmiş ve bu coğrafyada da yaygınlık kazanarak edebi eserlere konu olmuştur. Esterabâdî, ortaya koyduğu bu anlayışı eserlerinde anlatmış ve yayılmasını sağlamıştır.

Estarabâdî'nin; hurûfilik anlayışını anlattığı eserlerinden birisi olan mesnevîsî *Arşname*'nin kütüphanelerimizde Farsça üç nüshası

olup, 15. yüzyılda yaşayan Amiloğlu tarafından da Osmanlı Türkçesi'ne çevrilmiştir. Milli Kütüphane Yazmalar A, No. 4854'te kayıtlı tek nüsha, hurûfilik çalışmalarının önemli isimlerinden Fatih Usluer tarafından neşre hazırlanmış ve tıpkıbasımıyla birlikte *Hurûfî Şiirler I* alt başlığıyla yayımlanmıştır.

*H*urûfilîğin en belirgin yönlerinden biri, harflerden hareketle yapılan hesaplardır. Hurûfî tarihi içerisinde bu hesaplarda kullanılan metotlar sınırlı sayıda iken, Muhîtî Dede ile birlikte nihâî noktasına ulaşmıştır. Muhîtî 16. yüzyıl Hurûfî şairlerindendir ve Arşî'nin müşhididir. Onun *Kismet-nâme* adını taşıyan manzum eseri Hurûfilik ile ilgili içerdği önemli bilgiler yanında, yeni hesaplama metotlarıyla da müstesna bir yere sahiptir. Hurûfilik'te kullanılan tüm hesaplama yöntemlerini, şairin uyguladıklarıyla birlikte bu eserde bulmak mümkündür.

Kismet-nâme'nin ilk bölümü Hurûfilik tarihi ve felsefesine ayrılmıştır. İkinci bölümde eserin müellifi Muhîtî Dede ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, *Kismet-nâme* ile ilgili açıklamalar yapılarak metinde geçen Hurûfî hesaplarından örnekler alınmıştır. Son bölümde ise *Kismet-nâme*'nin çeviriyazı hali yer almaktadır. Eserde geçen hesaplar da dipnotlarda detaylı şekilde açıklanmıştır.

Kismet-nâme'nin bilinen tek nüshası Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y 1/11 numarada kayıtlıdır. *Hurûfî Şiirler*'in ikincisi olarak basılan eser, Doç. Dr. Fatih Usluer tarafından yayına hazırlanmıştır.

KISMET-NÂME

Hurûfî Şiirler II

Müellifi: Muhîtî Dede
Hazırlayan: Fatih Usluer
Yayın Yılı: 2015

MAKTEL-İ HÜSEYN

Kerbela Hadisesi

Müellifi: Şâdî Meddâh

Hazırlayan: Erdoğan Erbay

Selahattin Tozlu

Yayın Yılı: 2015

İslam ve insanlık tarihini etkileyen ve asırlar boyunca bu etkisini sürdüren olaylardan biri de peygamberimizin ölümünden yarım asır geçmeden mazlumların daveti ile mücadele başlatan Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesidir. Hz. Hüseyin ve beraberindekiler hak ve adalet için çıktıkları bu yolda onları çağırانlar tarafından yüz üstü bırakılmış ve Yezid ordusu tarafından muhasara altına alınarak eziyet edilerek şehit edilmişlerdir. Vicdan sahibi herkesi derinden üzen ve tarifsiz acılara boğan bu hadisenin etkisi günümüze kadar devam etmiş ve edebiyatta da yer bularak maktel türünün gelişmesini sağlamıştır. Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin maruz kaldığı zulmü ve şehit edilmelerinden dolayı hissedilen acıları anlatan mersiyeler, makteller Arap ve Fars edebiyatının yanı sıra edebiyatımızda da en güzel örneklerini vermiştir. Bunlardan en önemlisi Türk edebiyatının kuruluş devri

sayılan 14. asırda (m.1362 yılında) Şâdî tarafından mesnevî nazım şeklinde yazılan 3013 beyitlik *Maktel-i Hüseyin* adlı eserdir. Esere kaynaklık eden ve Arap edebiyatından elimizde bulunan ilk maktel olan Ebu Mihnef'in eserinde olduğu gibi 10 Muharrem'e kadar her gece bir meclis okunmak üzere 10 meclisten oluşan eserde; Hz. Hüseyin'in Kufeliler tarafından davet edilmesi, yola çıkması, Kufeliler tarafından yalnız bırakılması, Yezid ordusu tarafından muhasara edilmesi, Yezid ordusu ile muharebesi, beraberindekilerin çoğunun ve en son kendisinin şehit edilmesi, kesilen başının ve geri kalanların Şam'a götürülmesi gibi olaylar anlatılmaktadır.

Muhtelif kütüphanelerde 10'u aşkın nüshası bulunan eserin yayına hazırlanmasında Milli Kütüphane 06 Hk 45'te kayıtlı ve içeriğinden Alevî-Bektâşî hassasiyetlerle yazıldığı anlaşılan nüsha esas alınmıştır.

Gençlik, delikanlılık, mertlik, yiğitlik, cömertlik, fedakârlık, mürüvvet, yardımseverlik gibi anlamları olan fütüvvet, ıstılahta Allah'ın emirlerine ve Resûlullah'ın sünnetine uymak ayrıca Allah'ın dostlarıyla sohbet etmek demektir. İslam dünyasında VIII. yüzyılda Irak ve İran'da başlayan, zamanla tasavvuf çevrelerine ve meslekî teşekküllere nüfuz eden fütüvvet kavramını konu edinen ve giderek bu teşekküllerin bir çeşit nizamnâmesi şekline bürünen risalelere fütüvvetnâme adı verilmiştir.

Ahîlik teşkilatı ve Alevî-Bektaşî zümresinin temel eserlerinden olan fütüvvetnâmelerde; hoşgörü, fedakârlık, merhamet tevâzu, doğruluk gibi özelliklerin yanı sıra helva-i cefne, şed bağlama, tuğ ve âlem verilmesi,

çerağ verilmesi, talibin yol içinde bilmesi gerekenler ve Hz. Âdem'den başlayarak büyük peygamberler aracılığıyla Hz. Muhammed'e ulaşan fütüvvet silsilesinin Hz. Ali'ye aktarılması anlatılmaktadır. 17. yüzyılda yaşamış olan Razavî'nin genel olarak *Fütüvvetnâme-i Kebir* olarak bilinen *Miftâhu'd-Dekâik fi Beyâni'l-Fütüvve ve'l-Hakâyık* adlı eseri Alevî-Bektâşî klasikleri kapsamında tıpkıbasımıyla karşılıklı sayfalarda basılmıştır.

Doç. Dr. Sadullah Gülten ve Yrd. Doç. Dr. Hacı Yılmaz tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Milli Kütüphane, Yazmalar A, 8602/1 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

FÜTÜVVET-NÂME-İ KEBİR

Müellifi: Razavî

Hazırlayan: Sadullah Gülten - Hacı Yılmaz

Yayın Yılı: 2015

KISAS-I ENBİYÂ

Peygamber Kıssaları

Müellifi: Hindî Mahmûd
Hazırlayan: Ahmet Karataş
Yayın Yılı: 2013

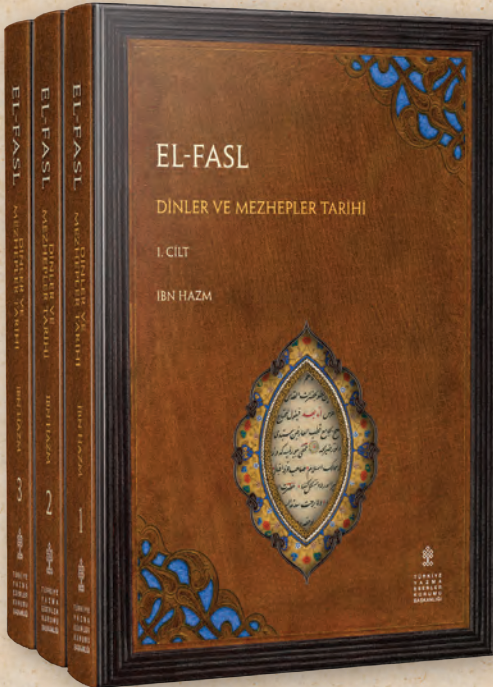
Gerek Kur'an-ı Kerim'in tebliğ, hidayet, terbiye, teselli ve ibret amacıyla peygamber kıssalarına sıklıkla yer vermesi, gerekse Hz. Peygamber'in geçmiş kavimlerin başlarına gelenleri anlattığı hadislerin tedvini vesilesiyle, hicri 2. asırdan itibaren kısas-ı enbiyâ ile ilgili müstakil kaynakların ilk örnekleri oluşmaya başlamış, zamanla kısas-ı enbiyâ ilmî bir disiplin halini almıştır.

Eski Türk edebiyatında kaleme alınmış kısas-ı enbiyâların birkaç istisna dışında tamamı mensurdur. Tespit edebildiğimiz ilk manzum kısas-ı enbiyâ 987(1579)'de Hindî

Mahmûd tarafından nazmedilmiştir. Hindî Mahmûd, *Kısas-ı Enbiyâ* adlı eserinde sık sık mahallî unsurlara müracaat etmiş, daima Türkçe söyleyişi esas almış, bugün artık kullanılmayan yüzlerce kelimeye yer vererek devrin kültür dilini bütün zenginlikleriyle şairane bir üslupla yansıtmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Karataş tarafından incelenmesi yapılan eserin yayına hazırlanmasında İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY, 1417 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

EL-FASL

Müellifi: İbn Hazm
Çeviren: Halil İbrahim Bulut
Yayın Yılı: 2016

Seyyid Şerîf Cürçânî (ö. 1413/819), aklî ve naklî ilimler sahasında telif ettiği eserleriyle yaşadığı döneme damgasını vuran, sonraki yüzyıllarda bir otorite olarak etkisini devam ettiren çok yönlü âlimlerden biridir. Yazdığı eserler öylesine etkili olmuştur ki; sonraki âlimler onu “es-sened” (otorite), “üstâzü’l-beşer” (insanlığın hocası) ve “el-aklû’l-hâdî aşer” (on birinci akıl) gibi sıfatlarla nitelemiştir.

Adudüddin el-Îcî (ö. 756/1355) tarafından telif edilen *el-Mevâkıf*; kendinden önceki ve devrindeki kelâm düşüncesinin özlü ve sistematik bir ifadesi niteliğini kazanmıştır. Kelâm ilminin önemli kaynaklarından biri haline gelen *el-Mevâkıf*, İslâm düşüncesi üzerinde kalıcı bir tesir bırakmıştır. Seyyid Şerîf Cürçânî’nin *el-Mevâkıf* üzerine telif ettiği *Şerhu’l-Mevâkıf* ise İslâm coğrafyasındaki farklı medreselerde ders kitabı olarak temel düşünce klasikleri arasında yer almıştır. Zamanla “felsefî kelâm”

geleniğinin bir şaheseri hüviyetini kazanan *Şerhu’l-Mevâkıf*’i anlamak ve onun üzerine bir hâşiye yazmak; âlim olmanın göstergesi kabul edilmiştir. *Şerhu’l-Mevâkıf*, felsefî kelâm çalışmalarına damgasını vurmuş ve şerh ettiği metni gölgede bırakarak, şerh yazım geleniğinin en iyi örneklerinden biri haline gelmiştir. Seyyid Şerîf Cürçânî *Şerhu’l-Mevâkıf*’ta felsefî kelâma ait görüşlerin dayanaklarını ve sonuçlarını, görüş farklılıklarının kaynağını, kavramların anlamlarını ve kavramlar arası ilişkiyi tespit ve ifadede son derece başarılıdır. Bu başarı okuyucuya bir bütün olarak meşşâî metafiziğinin ve kelâm ilminin inceliklerini kavramayı mümkün kılmaktadır.

Doç. Dr. Ömer Türker tarafından kaleme alınan “Seyyid Şerîf Cürçânî Düşüncesi” isimli tanıtıcı giriş yazısının yanında, Arapça metni ve çevirisi ile karşılıklı olarak yayınlanan *Şerhu’l-Mevâkıf*, klasik İslâm düşüncesinin daha derinlikli kavranmasına ciddi katkılar sunacaktır.

ŞERHU’L-MEVÂKIF

Mevâkıf Şerhi

Müellifi: Seyyid Şerîf Cürçânî

Çeviren: Ömer Türker

Yayın Yılı: 2015

MESÎRU UMÛMÎ'L- MUVAHHİDÎN ŞERH U TERCEME-İ KİTÂB-İ İHYÂU ULÛMÎ'D-DÎN

İhyâ Tercüme ve Şerhi

Müellifi: Yusuf Sıdkî el-Mardinî

Hazırlayan: Mustafa Koç

Eyyüp Tanrıverdi

Yayın Yılı: 2015

“*F*üccetü'l-İslâm” (İslâm'ın Delili) olarak anılan büyük sûfî, kelâmcı, fakîh ve düşü-
nür İmâm Gazzâlî'nin (ö. 1111/505) hayatının
sonlarına doğru kaleme aldığı kapsamlı bir eser
olan *İhyâu Ulûmî'd-Dîn*, başta tasavvuf ve ah-
lâk olmak üzere fıkıh, kelâm gibi ilimlere bil-
hassa amaçları bakımından yeni yaklaşımlar
getiren önemli bir eserdir. Osmanlı döneminde
çokça okunup itibar edildiği nüshalarının çok-
luğundan da anlaşılan ve Osmanlı Türkçesi'ne
yapılmış çeşitli kısmî tercümeleri de bulunan
İhyâ'nın Osmanlı dönemindeki ilk ve tek *tam*
tercümesi Sultan II. Abdülhamid döneminin
meşhur âlimlerinden Yusuf Sıdkî el-Mardinî'ye
(ö. 1319/1902) aittir. İlmiyeye mensup çok sa-
yıda âlimin bulunduğu Mardinli Müftüzâdeler
ailesinden gelen ve kendisi de Mardin müf-
tülüğü yapmış olan Yusuf Sıdkî el-Mardinî,
Mesîru Umûmî'l-Muvahhidîn Şerh u Terceme-î
Kitâb-ı İhyâu Ulûmî'd-Dîn adlı bu tercümesini,

herkese faydalı olması için matbaada basılması
dileğiyle Sultan II. Abdülhamid'e ithaf etmiş,
ancak eser basılamamıştır. Yusuf Sıdkî Efendi,
Gazzâlî'nin eserini sadece tercüme etmemiş,
aynı zamanda şerh etmiş, ayrıca Eş'arî-Şâfiî ge-
leneğine mensup Gazzâlî'nin *İhyâ*'da zikrettiği
bazı meselelerin Hanefî geleneğindeki karşılığı-
nı da belirtmiştir.

Yusuf Sıdkî el-Mardinî'nin bu şerhli
tercümesi, İstanbul Ün. Kütüphanesi, Türkçe
Yazmalar 5851 numarada kayıtlı bulunan mü-
ellif hattı ve tek yazma nüshadan, Prof. Dr.
Mustafa Koç ve Doç. Dr. Eyyüp Tanrıverdi
tarafından Latin alfabesine aktarılarak eserin
ayet ve hadisleri tahriç edilmiş, ayrıca şerhte
yer verilen *İhyâ*'nın Arapça metni de yine söz
konusu yazma nüshadaki ibare esas alınarak
dizilmiştir. Bu çok yönlü çalışma, bir giriş ve
sonunda müellif nüshasının tıpkıbasımıyla bir-
likte yayınlanmıştır.

Hasîrîzâde Tekkesi şeyhi Mehmed Elif Efendi (1850-1927) Osmanlı Devleti'nin son devrinde yaşamış ve bir dönem Meclis-i Meşâ-yih reisliği de yapmış biri olarak devrinin önde gelen mutasavvıflarından kabul edilmektedir. Zamanındaki tekke şeyhlerinin aksine tasavvuf dışında da telifler veren Elif Efendi, arkasında farklı alanlarda irili ufaklı birçok eser bırakmıştır. Bunlar içerisinde özellikle dikkatleri çeken ise *en-Nûru'l-Furkân fî Şerhi Lugati'l-Kur'ân* isimli Kur'ân lügatine dair iki ciltlik Türkçe çalışmasıdır.

Elif Efendi'nin birçok tefsir ve lügatten istifade ederek kaleme aldığı özgün bir eser olan *en-Nûru'l-Furkân*, yaklaşık üç bin kelimenin madde başı yapıldığı ve yine yaklaşık dört bin âyete atıf yapılan ancak matbaada basılma imkânı bulamamış sahasında önemli bir çalışmadır. Eserde yer yer kıraat farklılıklarına temas edilmekte ve farklı kıraatlere göre kelime

ve âyetlerin manaları verilmektedir. Kelimeler Kur'ân'da geçtiği şekliyle ve ilk harflerine göre alfabetik bir tertiple verilmiş, bu yönüyle Arapça bilmeyenler için de kullanım kolaylığı sağlanmıştır. Eser sahip olduğu akıcı üslûbu ve kolay anlatımı ile bunaltıcı filolojik bahislerin ağırlığını okuyucuya hissettirmekten kaçınarak, okuyucunun Kur'ân'daki kelimelerin anlamını kavramasını temin etmektedir. Bu itibarla Elif Efendi'nin *en-Nûru'l-Furkân*'i, Râgıb el-İsfahânî'nin *el-Müfredât*'ının Arapça kültüründe sahip olduğu konumun Türkçe'deki karşılığı olarak kabul edilmeyi fazlasıyla hak etmektedir.

Osmanlı Türkçesi'nden çeviri yazısı Prof. Dr. Mustafa Koç ile Doç. Dr. Eyyüp Tanrıverdi tarafından yapılan ve müellif hattı nüshasının tıpkıbasımı ile birlikte iki cilt halinde yayınlanan *en-Nûru'l-Furkân fî Şerhi Lugati'l-Kur'ân*, Kur'ân'ın anlaşılması ve Türkçe'deki Kur'ân lügati eksikliğinin giderilmesi noktasında ciddi katkılar sunacaktır.

EN-NÛRU'L-FURKÂN

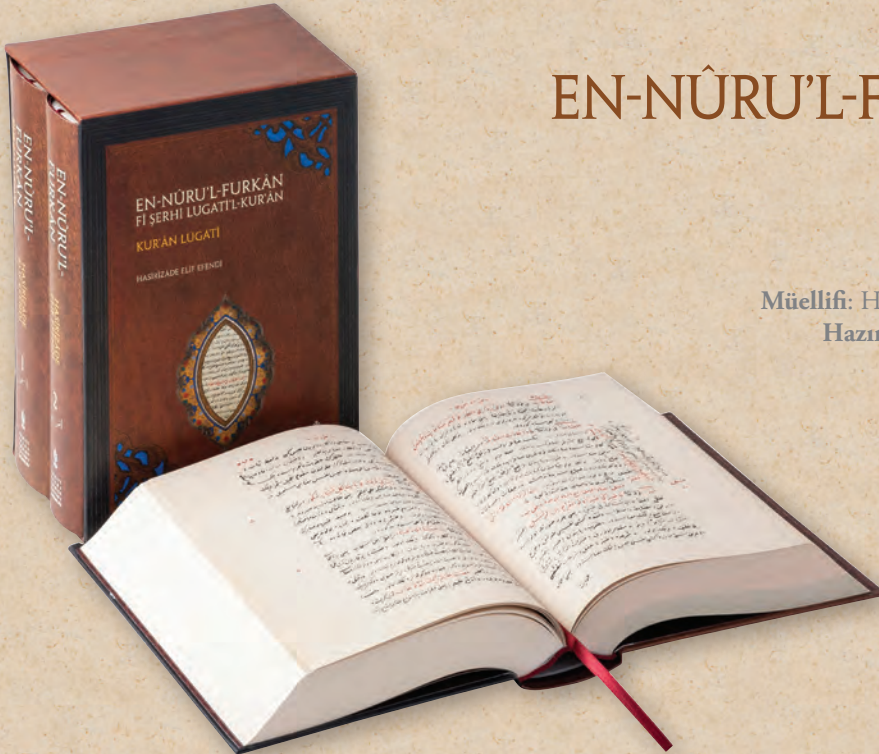
Kur'ân Lügâtî

Müellifi: Hasîrîzâde Elif Efendi

Hazırlayan: Mustafa Koç

Eyyüp Tanrıverdi

Yayın Yılı: 2015

ŞERHU'L- USÛLÎ'L-HAMSE

Mu'tezile'nin Beş İlkesi

Müellifi: Kâdî Abdülcebbâr
Çeviren: İlyas Çelebi
Yayın Yılı: 2013

İslam dininin ortaya çıktığı ve yayıldığı ilk yıllarda meydana gelen çeşitli siyasî ve fikrî ayrılıklar, mezheplerin oluşmasına ve takipler bulmasına neden olmuştur. Sistematik bir mezhep olan Mu'tezile, bu mezheplerden biri olup o dönemde tartışması yapılan "mümin, kafir, fasık, Allah'ın sıfatları, Allah'ın ve kulun irade ve kudreti, ilâhî kelâm" konuları yanında; varlığın mahiyeti, cevher, araz, hareket, sükûn, halâ gibi konuları da düşünce hayatına dâhil etmiştir.

Mu'tezile, İslam dininin ana esaslarının temellendirilmesi, sistematik hâle getirilmesi, izah ve ispat edilmesi ve karşı fikirlerin cevaplandırılması gibi konularla ilgilenmiştir.

Mu'tezilî düşünce sistemi, beş temel esas etrafında şekillenmiş ve *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse* adlı bu eser; bu esasların açıklanması amacıyla yazılmıştır. Bahsi geçen esaslar; "tevhîd, adl, vâ'd ve vâ'id, el-menzile beyne'l-menzileteyn, emir bi'l-ma'rûf-nehîy ani'l-münker" başlıkları altında toplanmış ve geniş bir çerçevede açıklanmıştır.

Kâdî Abülcebbâr'a ait olduğu bilinen ve öğrencilerinden Kivâmüddin Mankdîm tarafından ta'lik yazılan bu eserin iki nüshasından biri olan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi III. Ahmed Koleksiyonu 1872 numarada yer alan nüsha esas alınarak Prof. Dr. İlyas Çelebi tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

*K*elamı dinî ilimlerin temeli kabul eden ve bu ilimle uğraşmayı bir vecîbe sayan Kâdî Beyzâvî, felsefî kültürün yaygın olduğu bir dönemde yaşamış, felsefe ile ilgilenmiş ve kendisinden önce Râzî ile Âmidî'nin başlattığı felsefe ile kelamı birleştirme işini daha da ileri götürerek iki ilmin meselelerini birbirinden ayırt edilemeyecek şekilde birleştirmiştir. Kelam ilminin felsefe ile kaynaştığı müteahhirûn dönemi kelam kitaplarının tipik bir örneği olan *Tavâli'û'l-Envâr* isimli eseri ise Kâdî Beyzâvî'nin felsefî konulara verdiği ağırlık ile kelam kitaplarının felsefî bir karakter kazanmasında etkili olmuştur.

Tavâli'in planı incelendiğinde okuyucuyu asıl kelam konularına hazırlama mâhiyetindeki felsefî bahislerin, kelam meselelerinin önüne geçtiği ve eserin felsefî yönünün ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Prof. Dr. İlyas Çelebi ve Doç. Dr. Mahmut Çınar tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 2333 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

TAVÂLÎ'U'L-ENVÂR

Kelâm Metafiziği

Müellifi: Kâdî Beyzâvî

Çeviren: İlyas Çelebi - Mahmut Çınar

Yayın Yılı: 2014

EL-İBÂNE AN TURUKİ'L-KÂSİDÎN

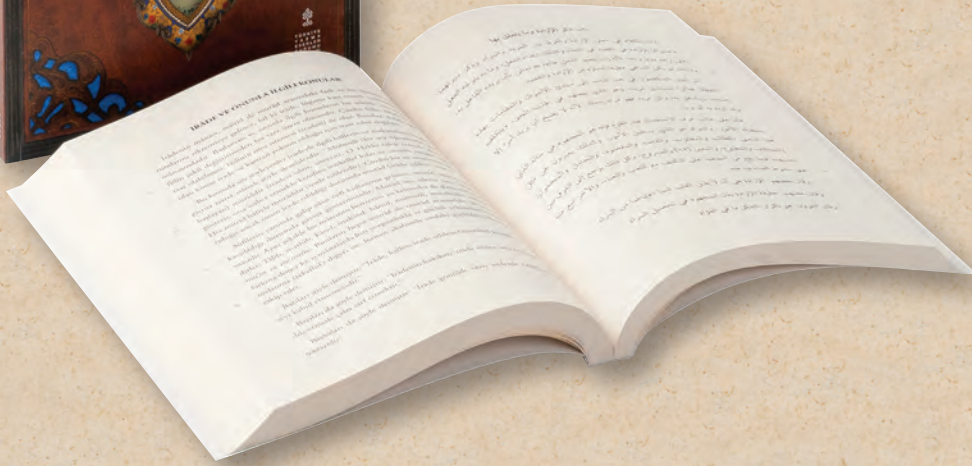
Tasavvuf İstilahları

Müellifi: İbn Fûrek

Hazırlayan: Ahmet Yıldırım

Abdulgaffar Aslan

Yayın Yılı: 2014

Tasavvuf tarihi kaynaklarında adından ve muhtevasından hiç bahsedilmeyen İbn Fûrek'in *el-İbâne an Turukî'l-Kâsîdîn* isimli eseri Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki dünyada bilinen tek yazma nüshası esas alınarak Arapça metni ve tercümesi ile ilk defa okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Klasik tasavvuf kaynakları gibi tevbe ile başlayıp, dua ile biten *el-İbâne*'de müellif, sûfilerin kullandıkları yüze yakın tasavvufî kavramı ve bu kavramları kimin ne manada kullandığını örnekleriyle birlikte ortaya koy-

muştur. İbn Fûrek, *el-İbâne* isimli eseriyle yazıldığı dönem göz önünde bulundurulduğunda ilk kabul edilmesi gereken tasavvuf istilahları kitaplarından birini ve sünnî tasavvuf tarihinin klasiklerinden birini meydana getirmiştir.

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım ve Prof. Dr. Abdulgaffar Aslan tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, 308 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Doğduğu şehre nisbetle Zemahşerî olarak tanınan ve uzun süre Mekke'de yaşadığı için Cârullah lâkabıyla anılan Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer ez-Zemahşerî, özellikle Arap dili ve edebiyatı konusunda otorite kabul edilmiş ve aslen Arap olmamasına rağmen *Şeyhu'l-Arabiyye* (Arapçanın piri) diye nitelendirilmiştir. Hadis, fıkıh, kelâm gibi ilimlerde de geniş bilgiye sahip bulunan ve bu alanlarda başucu niteliğinde eserler telif eden Zemahşerî'nin eserleri arasında *el-Keşşâf*'ın yeri bambaşkadır.

Zemahşerî'nin Mu'tezile akidesine bağlı olması, *Keşşâf*'ı genel kabulden uzak tutsa da bu tefsiri Kur'an'ın diline tercüman olan

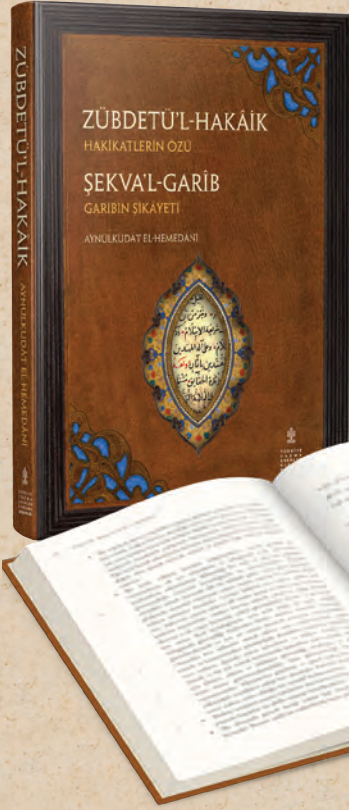
zirve eser haline getiren özelliği yazarının me'ânî, beyân ve bedî' ilimlerdeki üstün bilgi birikimidir. Nitekim Arap dili ve edebiyatı çerçevesinde Kur'an-ı Kerim'e getirdiği şahane açıklamalar, dakik kelime ve kavram analizleriyle Zemahşerî, kelânullahın üstünlük ve inceliklerini iyi tespit ederek bu alanda zirveyi yakalamış, kendisinden sonraki hemen hemen bütün tefsirleri etkilemiştir.

İlk üç cildi 2016 yılında basılan ve altı cilt halinde tamamlanması planlanan Keşşâf Tefsiri, Prof. Dr. Murat Sülün editörlüğünde alanında yetkin bir çeviri heyeti tarafından yayına hazırlanmış ve orijinal metin ile karşılıklı olarak okuyucuya sunulmuştur.

KEŞŞÂF TEFSİRİ

Müellifi: Zemahşerî
Editör: Murat Sülün
Yayın Yılı: 2016

ZÜBDETÜ'L-HAKÂİK

ŞEKVA'L-GARÎB

Hakikatlerin Özü - Garibin Şikâyeti

Müellifi: Aynülkudât el-Hemedânî

Çeviren: Ahmet Kamil Cihan - Salih Yalın

Mesut Sandıkçı - Arsan Taher

Yayın Yılı: 2016

Büyük Selçuklu döneminin önde gelen âlimlerinden biri olan Aynülkudât el-Hemedânî, icrâ ettiği kadılık ve müderrislik görevlerinin yanında mutasavvıf ve kelâmcı bir kimliğe de sahiptir. Döneminin zengin ilmî birikiminden istifade etmiş, kendisinden sonra gelen birçok kişiyi etkilemek suretiyle İslâm düşüncesinde önemli bir yer edinmiştir. Felsefeye dönük eleştirileri başta olmak üzere, kelâm ve tasavvufa bakış açısı itibarıyla Gazzâlî'ye benzer bir fikrî dönüşüm geçiren Hemedânî, nitekim içerisine düştüğü fikrî buhranlardan kurtulmasında İmâm Gazzâlî'nin eserlerinin ve fikirlerinin önemli rolü olduğunun altını çizmiştir.

Aynülkudât el-Hemedânî'nin tasavvufî bir dille kaleme aldığı *Zübdetü'l-Hakâik*, müellifin metafizik düşüncesini birçok bakımdan tanıtan bir eserdir. Hemedânî kendisine intikal eden felsefî, kelâmî ve sûfî mirasın farkında olarak Allah'ın zâtı, sıfatları, isimleri, Allah'ın cüzleri bilip bilmemesi, nübüvvet ve âhiretin hakikati gibi konuları bu eserde yüz fasılda ele almaktadır. Müellif, *Zübdetü'l-Hakâik* ile birlikte neşredilen *Şekva'l-Garîb* isimli eserini ise kendisine yöneltilen ithamlara karşı düşüncelerini savunmak için kaleme almıştır.

Kâdî Abdülcebbar'ın *Tesbîtu Delâilî'n-Nübüvve* isimli eseri Kur'ân'ı hareket noktası olarak kabul etmesi ve aynı mahiyetteki hadislerle ve siyer bilgilerine de bol miktarda yer vermesi suretiyle Hz. Peygamber'in nübüvvetini kanıt-lama konusunda literatürde kendisine önemli bir yer edinmiştir. Toplam elli sekiz bölümden oluşan eserin muhtevasını beş ana tema üzerinden özetlemek mümkündür. Birinci bölümde Hz. Peygamber'in nübüvvetinin ilk dönemi ele alınmakta ve Resûl-i Ekrem'in içinde yaşadığı toplum tahlil edilmektedir. Eserin ikinci bölümü Hristiyan teolojisine yönelik tenkit ve değerlendirmeler içermektedir. Üçüncü bölümünde Râfîzî-Şîî-gâli grupların iddialarını eleştiren Kâdî Abdülcebbar Hz. Muhammed'in İslâmiyet'i layıkıyla tebliğ ettiğini, bu görevin kendisinden sonra dört halife ile ve onların ardından da Müslüman çoğunluğunun ileri gelenleri tarafından devam ettirildiğini dile getirmektedir. Dördüncü bölümde Resûl-i Ekrem'in ilk dö-

nemlerine ve sonraki gelişmelere tekrar temas edilmekte, ona iman edenlerin samimiyetine vurgu yapılmaktadır. Müellife göre bu hususlar başka hiçbir peygambere nasip olmayan mazhariyetler olup mânevî mucize konumundadır. Eserin beşinci bölümü ise Râfîza'nın Hz. Ali hakkında iddia ettiği mâsumiyet, imamların gaybı bildiği, onların da mucizelerinin bulunduğu gibi iddiaların reddedildiği kısımdır.

Tesbîtu Delâilî'n-Nübüvve hakkında M. Zâhid el-Kevserî, 'Müslümanların inancını sarsmaya çalışan zümrelerin ileri sürdükleri delilleri bertaraf etmede bu kitaba yaklaşacak başka bir eser görmediği' değerlendirmesinde bulunmuştur. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde kayıtlı (Şehid Ali Paşa, nr. 1575) bilinen yegâne nüshasına dayanılarak M. Şerif Eroğlu ve Ömer Aydın tarafından çevrilen *Tesbîtu Delâilî'n-Nübüvve*, Hüseyin Hansu'nun editörlüğünde yayına hazırlanmıştır.

TESBÎTU DELÂİLİ'N-NÜBÜVVE

Peygamberlik Delilleri

Müellifi: Kâdî Abdülcebbar

Editör: Hüseyin Hansu

Yayın Yılı: 2016

EL-FASSU'L-İDRÎSÎ

İdrîs Fassî Şerhi

Müellifi: İbn Sevdakîn

Çeviren: Veysel Akkaya

Yayın Yılı: 2016

Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin önemli öğrencilerinden, Ekberî irfanı aktaran sayılı isimden biri olan İbn Sevdakîn'in bu eseri, Şeyh-i Ekber'in sisteminin özeti sayılabilecek eseri *Fusûsu'l-Hikem*'in peygamberlerin hikmetlerine ayrılan fasslarından biri olan İdrîs Fassî'nin şerhidir. Yüzden fazla şerh arasında İbn Sevdakîn'in şerhi, *Fusûsu'l-Hikem* şerhlerinin ilki olması ve "aziz oğlum" ifadesi ile bahsettiği öğrencisi ve müridi tarafından kaleme alınması açısından önemli yere sahiptir.

Eserin temel konusu, *İdrîs Fass*'ında anlatılan *İdrîs* peygamberin yükselişidir. Eserde şârih, klasik şerhlerde izlenen metin takibi

yönteminden farklı olarak *Fass*'ta işlenen konunun arka planına odaklanır, İdrîs peygamberin tecrübesini bir örnek teşkil etmesi açısından inceleyerek sâlikin bu *Fass*'tan manevî hayatında nasıl istifade edeceğini anlatır. Bu yöntemle İbn Sevdakîn, İdrîs peygamberin mîrâcını tenzih ve teşbih açısından değerlendirmekten öte bunun sâliklerin seyrûsulû-kundaki tekabülüyle ilgilenir.

Veysel Akkaya tarafından Türkçe'ye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında tespiti yapılabilen tek yazma nüsha olan Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu 5322 numarada kayıtlı nüsha esas alınmıştır.

Günümüz Tokat ilinin Zile ilçesinde dünyaya gelen Muharrem Efendi 16. yüzyılda yetişmiş önemli Osmanlı âlimlerinden biridir. Dil, Fıkıh ve Tasavvuf alanında yetkinleşen Muharrem Efendi hem Türkçe hem de Arapça birçok eser kaleme almış ve yazmış olduğu eserler medreselerde ders kitabı olarak okutulmuştur. Ayrıca bir Halvetî şeyhi olarak Tasavvuf ve irşad konularında hem eser yazmış hem de halkı irşad görevini bizzat yürütmüştür. Doğduğu yer olan Zile’de h.1000/m.1591/2 yılında vefat etmiştir.

Fıkıh alanında kaleme aldığı eserlerden şüphesiz en önemlisi basımını gerçekleştirdiğimiz “Cübbü’l-Mesâil” adlı eseridir. Bu eser Türkçe konuşan bir toplumun Arapça ve Farsça eserlere başvurmadan günlük ibadetini nasıl yapması gerektiğine dair yazılmış önemli bir eserdir. Müellif kendi döneminde ihmal edilen bazı ibadetlere özel bir vurgu yapmakla beraber bütün ibadet konularına da değinmiştir. Ayrıca eser halkın ihtiyaçlarını gidermek üzere kaleme alınmış bir ilmihal niteliğinde olup özgün bir Türkçe ile kaleme alınmıştır.

CÜBBÜ'L-MESÂİL

Fıkıh Meseleleri

Müellifi: Zileli Muharrem Efendi

Hazırlayan: Abdullah Kahraman

Yayın Yılı: 2016

ZÜBEDÜ ÂSÂRİ'L- MEVÂHİB VE'L-ENVÂR

Gurabzâde Tefsiri

Müellifi: Gurabzâde Ahmed Efendi

Hazırlayan: Mehmet Akif Alpaydın

Yayın Yılı: 2016

Zübedü Âsârî'l-Mevâhib ve'l-Envâr, Bağdât'ta bulunan Abdülkâdir Geylânî Câmî'nin vâizi Gurâbzâde Ahmed Efendi (ö. 1099/1688) tarafından, Bağdat Valisi Çelebi İbrâhim Paşa'nın talebi üzerine kaleme alınmıştır. Eser, Beğâvî'nin *Me'âlimü't-Tenzîl*'i, Beydâvî'nin *Envârü't-Tenzîl*'i, Hüseyin Vaîz Kâşîfî'nin *Mevâhibü'l-Âliyye*'si ve Ebussuûd Efendi'nin *İrşâdü'l-Akli's-Selîm*'i gibi muteber tefsîrlerden istifâde edilerek telif edilmiştir.

Gurabzâde *Zübed*'de âyetleri Mâturîdî akâidi ve Hanefî fikhî perspektifiyle, Âsım kırâati-nin Hafs rivayetini esas alarak tefsir etmiştir.

Dr. Mehmet Akif Alpaydın tarafından yayına hazırlanan *Gurabzâde Tefsiri*, doyuru-cu giriş yazısı ve Sultân III. Ahmed'e ithâfen, Türk ta'lik mektebinin en mühim üstadlarından Durmuşzâde Ahmed Efendi tarafından istinsâh edilmiş olan yazma nüshasının tıpkıbasımı ile okuyucuların istifadesine sunulmuştur.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem*'i İslâm düşünce tarihinin en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilmiş ve telif edildiği dönemden itibaren büyük ilgi görmüştür. Dili ve ele aldığı meselelerin anlaşılmasındaki güçlükler sebebiyle günümüze kadar eser üzerine yüzden fazla şerh yazılmıştır. Türkçe kaleme alınan şerhlerden biri olan Ahmed Avnî Konuk'un *Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi* Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında yazılmış olması sebebiyle hem *Fusûs* şerhleri geleneğinin yakın dönem halkalarından birini teşkil etmekte hem de bir geçiş dönemi eseri olması açısından önem arz etmektedir.

İbnü'l-Arabî, *Fusûsu'l-Hikem*'i peygamberlerin sayısına göre yirmi yedi bölümde yazmış-

tır. Her bir fassta peygamberin sahip olduğu farklı hakikat mertebelerini anlatmıştır. Eseri şerh eden Ahmed Avni Konuk ise, temel tasavvuf meselelerinin anlatıldığı, önemli bir "Mukaddeme" yazarak başlamıştır. İbnü'l-Arabî'nin eserde ele aldığı yirmi yedi fassı, onun izlediği sıraya uyarak şerh etmiştir. Avni Konuk, eseri şerh ederken her fas- sın başlığı altında, o fassta incelenen hikmeti açıklamış, sonra *Fusûs*'tan bir iki cümleyi aynen yazıp tercümesini vermiş, daha sonra da şerhini yapmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Tahralı, Yrd. Doç. Dr. M. Nedim Tan ve Dr. Ercan Alkan tarafından iki cilt tıpkıbasım, iki cilt çeviriyazı metin olarak hazırlanan eserde Konya Mevlânâ Mü- zesi Kütüphanesi'nde 3853-3880 numaralar- da kayıtlı olan A. Avni Konuk hattı yazma nüshalar esas alınmıştır.

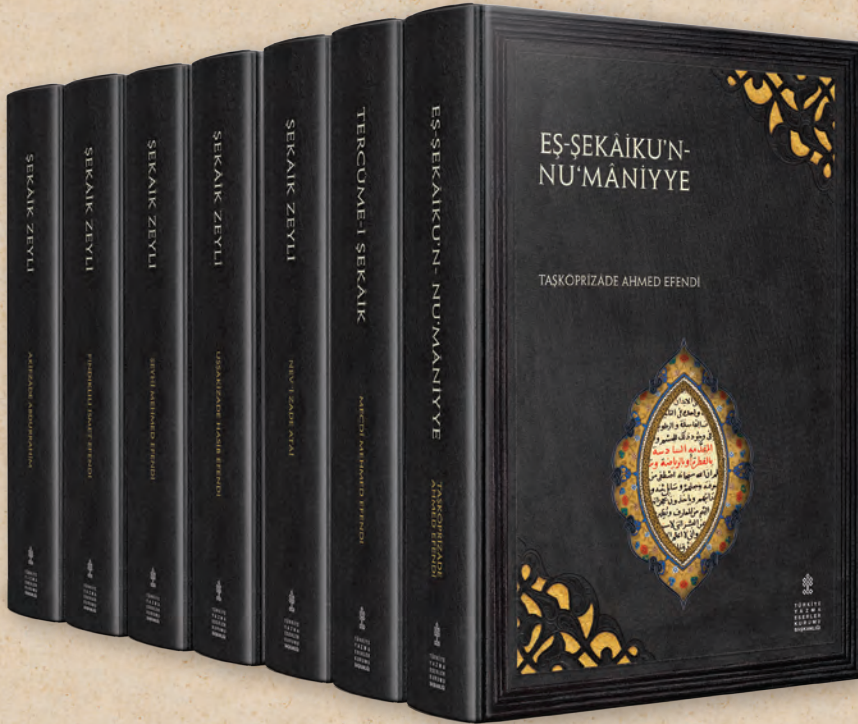
FUSÛSU'L-HİKEM TERCÜME VE ŞERHİ

Müellifi: A. Avni Konuk

Hazırlayan: Mustafa Tahralı - vd.

Yayın Yılı: 2016

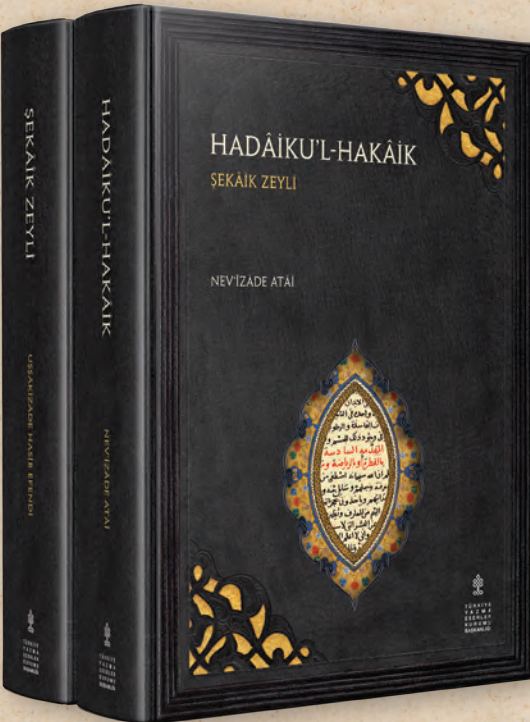
EŞ-ŞEKÂİKÜ'N-
NU'MÂNİYYE
VE
ZEYİLLERİ
PROJESİ

Taşköprüzade Ahmed Efendi'nin (ö. 968/1561) Arapça olarak 965/1558 yılında kaleme aldığı *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye fî 'Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı biyografi eseri Osmanlı devletinin kuruluşundan eserin telif tarihine kadar her padişah dönemini ayrı bir tabakada inceler. On tabakada toplam 521 biyografi ölüm tarihlerine göre sıralanarak verilmiştir. Ulema arasında dönemin düşünür ve hekimleri de yer almıştır. Eserde şahısların öğrenimleri, mesleki kariyerleri, talim ve irşad faaliyetlerinin yanı sıra eserlerine de yer verilmiştir.

Taşköprüzade'nin vefatından sonra esere onun bıraktığı yerden itibaren devam eden ve birbirini tamamlayan müteselsil zeyiller yazılmıştır. Bunların ilki Nev'izâde Atâi'nin (ö.1045/1635) *Hadâiku'l-hakâik fî tekmileti's-Şekâik* adlı eseri, diğeri ise Uşşâkizâde-Seyyid İbrahim Hasıb'in (ö. 1724) *Zeyl-i Şekâik*'idir.

Prof. Dr. Derya Örs'ün editörlüğünde başlatılan “eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye ve Zeyilleri” projesi kapsamında yayınlanan *Atâi Zeyli*, *Şekâik*'in bıraktığı yer olan Kânûnî Sultan Süleyman döneminden Sultan IV. Murad devrine kadar gelmektedir. Her biri bir hükümdara tekabül eden sekiz tabakadan müteşekkil eserde çoğunluğu hacimli 1133 biyografi yer almaktadır. Eser, Yrd. Doç. Dr. Suat Donuk tarafından üç yazma nüshasının karşılaştırılmasıyla yayına hazırlanmıştır.

Uşşâkizâde'nin yazdığı zeyil de Atâi zeylinin kaldığı 1042/1633 yılından, 1106/1695 yılına kadar gelmektedir. 561 âlim, şeyh ve devlet adamının biyografisinin yer aldığı eser Nev'izâde'nin vefatıyla yarım kalan IV. Murad devrinin (17. Tabaka) tekmiyle başlar ve II. Ahmed devrinde (21. Tabaka) vefat etmiş müderris ve tarikat büyüklerinin hâl tercümeleriyle son bulur. Eser, Dr. Ramazan Ekinci tarafından Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi, no. 242'de kayıtlı müellifin müsvedde nüshası esas alınarak yayına hazırlanmıştır.

HADÂIKU'L-HAKÂİK

Nev'izâde Atâi

Şekâik Zeyli
Hazırlayan: Suat Donuk
Yayın Yılı: 2016

ZEYL-İ ŞEKÂİK

Uşşâkizâde İbrahim Hasıb

Şekâik Zeyli
Hazırlayan: Ramazan Ekinci
Yayın Yılı: 2016

MİR'ÂTÜ'L-HAREMEYN

Haremeyn Tarihi

Müellifi: Eyüp Sabri Paşa
Hazırlayan: Ömer Fâruk Can
F. Zehrâ Can
Yayın Yılı: 2016

Sultan II. Abdülhamîd Hân devri bahriye paşalarından olan Eyüp Sabri Paşa (ö. 1890), bilhassa tarihçi cihetiyle temâyüz etmiş, velûd bir Osmanlı münevveridir. Rumeli'de Yenişehir'e bağlı Ermiye köyünde doğmuş, ilk tahsilinden sonra Bahriye'ye intisap etmiştir. Daha sonra çeşitli vazifeler deruhde ederek Mekteb-i Rüşdiyye-i Bahri'de müdürlük ve Mekteb-i Fünûn-ı Bahriyye'de hocalık yapmış ve aynı zamanda bürokrasinin çeşitli kademelerinde yer almıştır. Memuriyet gereği uzunca bir müddet Hicaz yarımadasında bulunan Eyyüp Sabri Paşa, *Mir'âtü'l-Haremeyn*'i de bu esnâda yaptığı araştırmaları neticesinde kaleme almıştır.

Eyüp Sabri Paşa, en önem verdiği eseri *Mir'âtü'l-Haremeyn*'i yazmaya 1289'da (1872) başlamış ve ancak on beş yılda tamamlayabilmiştir. *Mir'ât-ı Mekke*, *Mir'ât-ı Medine* ve *Cezîretü'l-Arab* olmak üzere üç

mücellet içinde beş cilt halinde tertip edilen eser, zamanının en geniş ve ilk Türkçe Haremeyn tarihi olmak vasfını hâizdir. Eserde Hicaz bölgesindeki şehirlerin, özellikle Mekke ve Medine'nin kuruluşu, gelişmesi, bölgedeki kabileler, eski dinler ve peygamberler, İslâmîyet'in doğuşu ve yayılışı, Kâbe, Mescid-i Nebvî ve diğer mühim yapıların, kanalların, kuyuların inşası, geçirdikleri çeşitli tamirler ve tarih içerisindeki yerleri, kutsal mekânları ziyaret âdâbı, mahallî gelenekler-görenekler, sosyal ve iktisadî durum, Osmanlı sultanlarının Haremeyn'e olan bağlılık ve hizmetleri ele alınmıştır. Ayrıca *Cezîretü'l-Arab* cildinde Arap yarımadasının tarih ve coğrafyası hakkında geniş değerlendirmeler bulunmaktadır. Telif edildiği dönemde Sultân Abdülhamîd Hân'a sunulan eser, Ömer Faruk Can ve Zehra Can tarafından hazırlanan çeviriyazısıyla araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Tebrizî'nin *Burbân-ı Kâtî* adlı Farsça lügatini ve Fîrûzâbâdî'nin *Kâmûsu'l-Muhîr* adlı Arapça lügatini Türkçeye çeviren ve defalarca basılan bu iki eserle "mütercim" ünvanını alan Âsım Efendi, vak'anüvisliğe tayin edildikten sonra bu görevi vefatına kadar 13 yıl boyunca sürdürmüştür. Âsım Efendi bir yandan kendi zamanındaki vekâyî'yi kaydederken, bir yandan seleflerinin notlarını da kullanarak Vâsîf Efendi'nin bıraktığı yerden itibaren olayları derleyip yazmaya başlar ve II. Mahmud'un cülusuna kadar (1223/1808) olan olayları bitirip saraya takdim eder. II. Mahmud'un cülusundan itibarenki olayları eserinin ikinci cildi olarak planlayan yazar, bu kısımları tertip edemeden vefat etmiş, kendi vak'anüvislik döneminde tuttuğu 12 yıllık (1808-1819)

notları halefi Şânizâde'ye intikal ederek onun bu yılları kapsayan tarihine kaynaklık etmiştir. Âsım'a ait bu notlardan II. Mahmud'un ilk bir yılı hakkındaki [1224/1809'a kadar] vekâyî'e dair olanların yazma nüshası tespit edilip bu yayına dahil edilmiş, böylece eserin 1218-1224 / 1804-1809 arasını kapsamayı sağlamıştır.

Osmanlı döneminde Ceride-i Havâdis matbaasında yapılan iki ciltlik baskısında müellife ait yazma nüshaların bir kısmına ulaşamadığından eksik kısımları bulunan eserin Prof. Dr. Ziya Yılmaz tarafından yayına hazırlanan bu neşrinde müellif nüshaları da dâhil birçok yazmaya müracaatla bu eksiklikler giderilmiştir. Okuyucuya karşılaştırmada kolaylık sağlamak için hem matbu nüshanın hem de esas alınan yazma nüshaların sayfa numaraları gösterilmiştir.

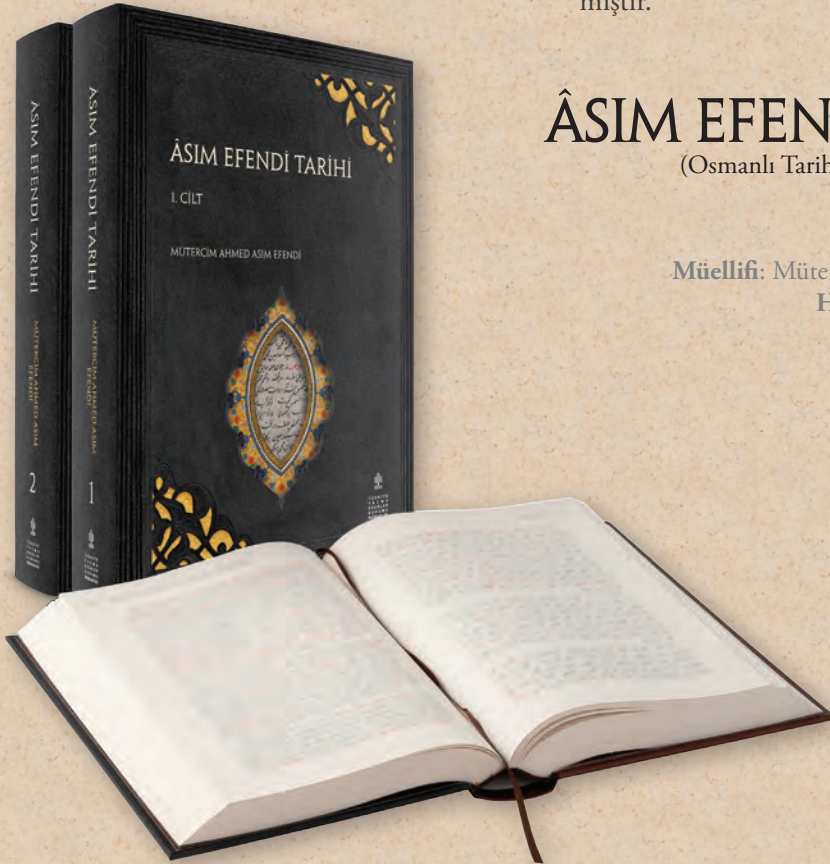
ÂSİM EFENDİ TARİHİ

(Osmanlı Tarihi 1218-1224/1804-1809)

Müellifi: Mütercim Ahmed Âsım Efendi

Hazırlayan: Ziya Yılmaz

Yayın Yılı: 2015

BEYÂNU'L-HAKÂİK

Hakikatlerin Beyânı

Müellifi: Reşidüddin Fazlullâh

Hazırlayan: Judith Pfeiffer

Yayın Yılı: 2016

Reşidüddin Fazlullâh-ı Hemedânî (ö. 718/1318), hekimlikle uğraşan Yahudi bir aileye mensup iken ihtidâ edip İlhanlı devletinin hizmetine girmiş, İlhanlı hükümdarları Gazan Han (1295-1304) ve Olcaytu Han (1304-1316) zamanında büyük siyasi nüfuz elde edip diğer devlet adamlarıyla rekabet içinde uzun yıllar vezirlik yapmış ve nihayet Ebu Said Han tarafından, babası Olcaytu Han'ı zehirlediği iddiasıyla idam edilmiştir. Bugün daha çok *Câmi'u't-Tevârih* adlı ve ilk umumi dünya tarihi kabul edilen devasa eseriyle tanınan Reşidüddin, felsefe, tıp ve bilim alanında da çok sayıda eser kaleme almıştır. Yazdıklarının kendinden sonra yok olmasını önlemek için de tüm eserlerinin Farsça ve Arapça birer nüshasını hazırlatıp, kurduğu Rab'-ı Reşîdî'de çoğalttırmıştır.

Beyânu'l-Hakâ'ik, Reşidüddin'in İslâm teolojisi, felsefesi, tıbbı ve doğa bilimleri üzerine kaleme aldığı derleme eserlerinden biridir. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Kılıç Ali Paşa koleksiyonu 834 numarada kayıtlı ve günümüze ulaşan tek Arapça nüshası yazarın yaşadığı zamana tarihlenmekte olup Rab'-ı Reşîdî'de hazırlanmış olduğunu düşündürmektedir.

Prof. Dr. Judith Pfeiffer tarafından Reşidüddin ve eseri hakkında kaleme alınan etraflı bir giriş yazısı (İngilizce), bu yazının Türkçe ve Arapça tercümeleri ve detaylı tematik dizinler, bahsi geçen yazma nüshanın tıpkıbasımına eşlik etmektedir.

Ebû İshâk İbrâhim b. Şehriyâr el-Kâzerûnî (ö.1035), Şîrâz bölgesinde yaşamış ve Safevîler'in hâkimiyetine kadar o bölgede etkin olan Kâzerûnîlik tarikatını kurmuştur. Menkıbelerini konu alan ve müridi tarafından Arapça olarak yazılan fakat günümüze kadar ulaşmayan *Siret* adlı eserin *Firdevsü'l-Mürşidiyye* ile *Marsadü'l-Ahrâr* adlı iki Farsça tercümesi bilinmektedir. Bursalı olup Trabzon'dayken I. Selim'in maiyyetinde olan Şemsî Bey'in yanında hizmet eden ve daha sonra Bursa'ya dönerek Osman ve Orhan Gazi türbedarlığı ile sahafılık yapan Şevkî Çelebi, bu Farsça

eserlerden *Firdevsü'l-Mürşidiyye*'yi muhtasar bir şekilde Türkçeye çevirmiştir. 30 bâbdan oluşan eser, Şevkî Çelebi'nin yazdığı beyitlerle mensur-manzum bir hüviyet kazanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Fatih Bayram tarafından Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 2429 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınarak yayına hazırlanan *Menâkib-ı Kâzerûnî* söz konusu yazmanın tıpkıbasımının yanı sıra, Kâzerûnîlik tarikatının tarihi ile ilgili geniş bir giriş yazısına da yer vermektedir.

MENÂKIB-I KÂZERÛNÎ

Ebû İshak-ı Kâzerûnî'nin Menkıbeleri

Müellifi: Şevkî Çelebi (Mehmed b. Ahmed)

Hazırlayan: Fatih Bayram

Yayın Yılı: 2016

TERCÜME-İ MUKADDİME-İ İBN HALDÛN

Mukaddime Tercümesi

Müellifi: İbn Haldûn

Mütercimi: Pîrîzâde Mehmed Sâhib - Ahmed Cevdet Paşa

Hazırlayanlar: Yavuz Yıldırım - Sami Erdem

Halit Özkan - M. Cüneyt Kaya

Yayın Yılı: 2015

İbn Haldûn'un tarih ve topluma ilişkin çağları aşan ve çığır açıcı nitelikteki kapsamlı açıklamalarını içeren *Mukaddime*, erken bir dönemde Osmanlı muhitinde yankı buldu ve kitabın 18. yüzyılda Şeyhülislam Pîrîzâde Mehmed Sâhib tarafından başlanan tercümesi 19. yüzyılda Ahmed Cevdet Paşa tarafından tamamlandı.

Mütercimler, bu önemli klasik eseri Arapça'dan Türkçe'ye çevirmekle kalmamış, ek bilgi, eleştiri ve hataların düzeltilmesi gibi pek

çok katkıda bulunarak, Osmanlı derinliğini ve bakış açısını yansıtan dikkate değer bir *Mukaddime* yorumu ortaya koymuşlardır.

Mütercimlerin tercihlerine sadık kalınarak metin üzerinde sadeleştirme yapılmaksızın yayına hazırlanan bu eser, İslam medeniyet birikiminin farklı zaman ve coğrafyalarda nasıl yoğrularak geliştirildiğini gösteren güzel bir örnektir.

Milletlerin ve medeniyetlerin gelişmişlik düzeyini gösteren maddi unsurlardan birisi yemek kültürüdür. Milletlerin tarih boyunca doğayla girdikleri etkileşim sonrasında tecrübeyle oluşturdıkları bu yemek kültürü onların damak zevkini, zerafetini ve beslenme alışkanlıklarını yansıtmaktadır.

Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şâhâne hocalarından Mehmed Kâmil'in yazdığı ve 1844'te taşbaskı halinde yayınlanan ilk yemek kitabı olan *Melceü't-Tabbâhîn*; çorbalar, kebaplar, et yemekleri, külbastılar, yahniler, köfteler, pilakiler, börekler, sıcak ve soğuk tatlılar, zeytinyağlılar, pilavlar, hoşaf, şuruplar vs. olmak üzere on iki fasıldan oluşmaktadır. İstanbul'daki kadın ve erkek aşçıların temcit makarnası gibi eski yemeklerden başka yemek pişirmediklerini, masrafların da çok

yüksek olduğunu gözlemleyen Mehmed Kâmil; eski yemek risalelerini inceleyerek nadir ve lezzetli yemeklerin gereksiz kısımlarını çıkartmış, eserin derkenarına salata, turşu, tarator gibi meze türünden yiyecekler eklemiş ve eserine *aşçıların sığınağı* anlamına gelen bir isim vermiştir.

Daha önce yemek kültürü üzerine muhtelif çalışmalar yapan Prof. Dr. Günay Kut ve Turgut Kut tarafından hazırlanan eserde *Melceü't-Tabbâhîn*'in kaynakları ve ondan sonraki takipçileri irdelenerek bu eserle mukâyese edilmiştir. Eserin giriş ve metin kısmı yemek araç-gereçleri, yemek resimleri ve yemek kültürüne dair minyatürle zenginleştirilmiş; sözlük ve geniş bir indeksten sonra eserin 1844 tarihli taşbaşkasının tipkibasımı verilmiştir.

MELCEÜ'T-TABBÂHÎN

Aşçıların Sığınağı

Müellifi: Mehmed Kâmil

Hazırlayanlar: Günay Kut - Turgut Kut

Yayın Yılı: 2015

TABAKÂTÜ'L-ÜMEM

Milletlerin Bilim Tarihi

Müellifi: Sâid el-Endelüsî

Hazırlayan: Ramazan Şeşen

Yayın Yılı: 2014

Sâid el-Endelüsî tarafından kaleme alınan *Tabakâtü'l-Ümem*, bilim ve düşünce tarihi alanında yazılmış ilk eserlerin arasında yer alır. Bilimsel faaliyetlere önem veren ve bilimi insanlığın ortak birikimi olarak gören İbn Sâid sadece İslam coğrafyasının doğu ve batısındaki bilimsel faaliyetlerin tarihine ışık tutmakla yetinmez, bilimlerin teşekkülüne ve gelişimine katkıda bulunmuş tüm medeniyetleri ırk, dil, din, kültür ve bilimsel faaliyetleri bağlamında tasnif eder. Tıp ve eczacılık, matematik, geometri, astronomi ve astroloji, felsefe, mantık, metafizik, coğrafya, tarih (takvim ve kronoloji), ensâb, fizik, kim-

ya gibi alanlarda bilimsel faaliyetlerde bulunan Hint, Pers, Keldâni, Yunanlı, Romalı, Mısırlı, Arap ve Yahudi âlimlere, eserlerine ve bilimsel çalışmalarına dair kapsamlı bilgiler veren eser bilim ve düşünce tarihi alanındaki en önemli kaynak eserlerden biri olarak kabul edilmektedir.

Prof. Dr. Ramazan Şeşen tarafından Türkçeye çevrilen eserin yayına hazırlanmasında Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Feyzullah Efendi 1472 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Çok yönlü şahsiyetiyle temayüz eden Kostantin Dimitriyeviç Nosilov jeolog, etnolog, coğrafyacı ve gazeteci olmasının yanında kaleme aldığı seyahat yazılarıyla da dikkat çekmektedir. 1882 yılında Kuzey Ural bölgesini gezen Nosilov, burayla ilgili anılarını bir kitap halinde yayınlamıştır. 1886 yılında Anadolu, Filistin ve Mısır'ı dolaşmış, 1908 ile 1911 yılları arasında Hazar denizi üzerinden Kazakistan da dahil olmak üzere Orta Asya coğrafyasını gezmiştir. Nosilov'un Merv ve Türkmenistan'ı da bu dönemde gezdiği tahmin edilmektedir.

Seyahatnâme tarzında kaleme alınan bu metin, saray mütercimlerinden Ahmed Nermî tarafından Sultan II. Abdülhamid için Rusça'dan Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Seyahatnâmelere özel ilgisi olan Sultan Abdülhamid'in Merv'e de alâka duyması ve

burayla ilgili bir çalışmayı tercüme ettirmesi dikkate değerdir. Nosilov bu eserinde tarihî bir şehir olan Merv'in o günkü sâkinlerini, Türkmenlerin sosyal yaşamlarını, tarım kültürlerini, bölgede yaşayan ve avlanan kuşlar hakkındaki gözlemlerini kaleme almıştır. Ayrıca Rusların bu şehre verdikleri önem, bölgenin çar tarafından bir çiftlik hâline getirilmesi, yetiştirilen tarımsal ürünler, burada kurulan modern pamuk fabrikası, Çar tarafından inşa edilen saray ve müstemilâtı ayrıca Merv harâbelerinin o günkü vaziyetini tasvir etmektedir.

Tercümenin tek yazma nüshası İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphanesi'nde muhafaza edilmekte olup 4603/1 numarada kayıtlıdır. Orta Asya seyahatnâmelerine bir yenisini daha ekleyen bu eseri Prof. Dr. Mahfuz Söylemez giriş yazısıyla birlikte yayına hazırlamıştır. Kitabın sonunda nüshanın tıpkıbasımı da yer almaktadır.

MERV SEYAHATNÂMESİ

Ahmed Nermî Tercümesi

Müellifi: K. D. Nosilov

Mütercimi: Ahmed Nermî

Hazırlayan: Mehmet Mahfuz Söylemez

Yayın Yılı: 2015

MENÂKIB-I İBRÂHÎM-İ GÜLŞENÎ

Müellifi: Muhyî-i Gülşenî
Hazırlayan: Mustafa Koç
Yayın Yılı: 2014

16. yüzyılın önemli simalarından ve edebiyat-kültür hayatımızın velûd isimlerinden Muhyî-i Gülşenî'nin yazdığı eserlerden biri de şeyhi Ahmed Hayâlî'nin isteğiyle kaleme aldığı *Menâkib-ı İbrahim-i Gülşenî* adlı eserdir. H. 977'de başlayıp 1013'te bitirdiği eser, menâkıbnâme olmaktan ziyade bir tarih eseri niteliğindedir. Eser, İbrahim Gülşenî ve çevresindekilerin hayat hikâyeleriyle birlikte Akkoyunlular yönetimindeki Azerbaycan'dan Osmanlı yönetimindeki Mısır'a kadar siyasi, tarihi, dinî, sosyal ve etnik durum, meşhur kişiler, âlim ve şairler hakkında oldukça öz-

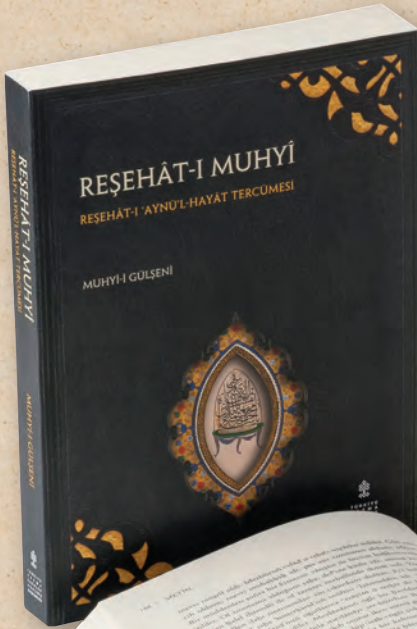
gün bilgiler ihtiva eder. Ayrıca müellifin Osmanlı devlet adamlarıyla yakın temas içinde bulunması dolayısıyla eser Osmanlı tarihi açısından da önemlidir. Müellifi hakkında da bilgiler içeren eser, aynı müellifin Osmanlı'da ilk yapma dil olan *Bâleybelen* eserini yayımlayan Prof. Dr. Mustafa Koç tarafından tenkitli metin olarak hazırlanmıştır.

Menâkib-ı İbrahim-i Gülşenî'nin yayına hazırlanmasında Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, 979 numarada kayıtlı nüsha esas alınmıştır.

Osmanlı klasik devri olarak adlandırılan 16. yüzyılın mühim simalarından olan Muhyî-i Gülşenî'nin kaleme aldığı bu eser, Nakşî-Ahrarî tarikat geleneğinin önemli metinlerinden olan Safî mahlaslı Fahrüddin Ali bin Hüseyin Vâiz-i Kâşifî'nin (ö.1532-33) 1503'te yazdığı Nakşîliğin hâcegân silsilesine ve menkıbelerine ait Farsça *Reşehât-ı Aynü'l-Hayât* adlı eserinin serbest ve ilaveli bir tercümesidir. Şeyhi Ahmed-i Hayâlî'nin isteği ile bu tercümeyi meydana getiren Muhyî, Nakşîliğin Anadolu'daki intişarı ve hâcegân büyükleriyle ilgili doğrudan bilgiler verme-

siyle de ehemmiyet arz etmektedir. Ayrıca Muhyî gerek duyduğu yerlerde kendi maddi ve manevi tecrübelerini aktararak tercümeyle ayrı bir mana yüklemiştir. İşte bu yönüyle Muhyî'nin tercümesi *Reşehât*'ın diğer tercümelerinden ayrılmaktadır. Bu eser Muhyî-i Gülşenî ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapan Prof. Dr. Mustafa Koç tarafından yayına hazırlanmıştır.

Reşehât-ı Muhyî'nin yayına hazırlanmasında Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, 302 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

REŞEHÂT-I MUHYÎ

Reşehât-ı Aynü'l-Hayât Tercümesi

Müellifi: Muhyî-i Gülşenî
Hazırlayan: Mustafa Koç
Yayın Yılı: 2014

ŞEYH HAMDULLAH HATTI MUSHAF-I ŞERİF

Osmanlı hat mektebinin kurucusu olarak kabul edilen ve İslâm dünyasında, “Yâkût-ı Sâni” ünvanıyla tanınan hattat Şeyh Hamdullah (ö. 926/1520), istinsah ettiği pek çok ilmî eserin yanında yazdığı mushaflarla da tanınmaktadır. Hayatının Amasya safhasındaki hat faaliyetleri neticesinde şöhreti İstanbul’a kadar ulaşan Şeyh Hamdullah, Sultan II. Bâyezid’in davetiyle pâyi-taht İstanbul’a gelmiş ve çalışmalarını padişahın himâyesi altında burada devam ettirmiştir. Büyük bir titizlikle tıpkıbasımı gerçekleştirilen bu Mushaf-ı Şerîf’i Şeyh Hamdullah, II. Bayezid’in tilâveti için bu dönemde kaleme almıştır.

Mushaf-ı Şerîf ’te sergilenen hat güzelliğine, klasik tavrıda tezhip ve cilt sanatının da eşlik etmesiyle coşkulu bir sanat şâheseri ortaya çıkmıştır. Mushaf, aynı zamanda Fâtih Sultan Mehmed’in güzel sanatlarda başlattığı üslup ve yenilik arayışlarının izlerini taşımakta ve geçmişin bilgi ve sanat tecrübesini de alarak

II. Bâyezid’in destek, ihsan ve himâyesiyle hat sanatında nasıl bir olgunluğa ve kıvama erişildiğini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda Allah’a, Resûlüne ve Kur’an’a duyulan îman, saygı ve muhabbetin sanat planında nasıl müşahhaslaştığını, harf ve kelimelerin ilâhî sözlerle nasıl mükemmel bir hâle dönüştüğünü göstermektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Sultan III. Ahmed, no. 5’te korunan Mushaf-ı Şerîf, Sultan II. Bayezid’in tilâveti için nesih hatla Asım kıraatine uygun, gelişmiş ve yaygınlık kazanmış imlâ ile yazılmıştır. Şeyh Hamdullah’ın sanat hayatının olgunluk döneminde yazılmış olan bu Mushaf-ı Şerîf, Şeyh’in Mushaf kitâbetinde açtığı çağırın bütün kural ve özelliklerini temsil eden emsalsiz bir eserdir. Orijinaline sadık kalınarak yapılan tıpkıbasım ve Prof. Dr. Muhittin Serin tarafından hazırlanan Türkçe-İngilizce kitapçığıyla Mushaf-ı Şerîf, özel kutusunda kültür hayatımıza kazandırılmıştır.

مصحف الشريف

خط الشيخ محمد

KİTÂBÜ'L-HAŞÂİŞ Fİ'T-TİB

De Materia Medica

Müellifi: Dioscorides

Hazırlayan: Abdulkadir Coşkun

Yayın Yılı: 2013

Tıp alanında İslam düşünürlerini etkileyen eserlerin başında Yunan hekim ve bitkibilimci Pedanius Dioscorides'in (m. 40-90 civ.), *De Materia Medica* adlı eseri gelmektedir. Aslı Grekçe olarak yazılmış bu eser, İstefan b. Bâsil'in tercümesi ve Huneyn b. İshak'ın (ö. 260/873) tahkikiyle Arapçaya kazandırılmıştır. *Kitâbü'l-Haşaîş fî't-Tîb* adlı eser, sadece içerdiği bilgilerle değil, aynı zamanda eşsiz görsel özellikleriyle de öne çıkan ve toplum olarak sahip olduğumuz yazılı kültürel mirasın zenginliğini ortaya koyan kıymetli bir örnektir.

Eserin Grekçe madde başlıkları indeksi Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir Coşkun tarafından, Arapça madde başlıkları indeksi ise Yazma Eser Uzmanı Yaşin Coşkun tarafından hazırlanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir Coşkun tarafından incelemesi yapılan eserin tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 3702 numarada kayıtlı yazma esas alınmıştır.

Osmanlı âlimleri, değerli taşları inceleyip tanıttıkları ilim dalını ilm-i cevâhir, madenler hakkında söz sahibi ilim adamlarını cevherî ve bu alanda üretilen eserleri ise cevhernâme veya cevâhîrnâme olarak adlandırmışlardır. Osmanlı Devletinin ilm-i cevâhir alanında eser vermiş ilk ve en önemli âlimi 15. yüzyılda yaşamış Muhammed bin Mahmûd Şîrvânî'dir. Şîrvânî, madenler ve değerli mineraller hakkında *Cevhernâme* ve *Tuhfe-i Murâdî* adlarıyla iki eser yazmıştır. Osmanlı coğrafyasında cevherlerle ilgili ya-

zılmış ilk eser olan *Cevhernâme*, Timurtaş Paşaoğlu Umurbey'e sunulmuştur. Şîrvânî 1430 yılında bu esere bazı ilaveler yaparak eserini yeniden düzenlemiş ve *Tuhfe-i Murâdî* adıyla dönemin Osmanlı padişahı II. Murad'a takdim etmiştir.

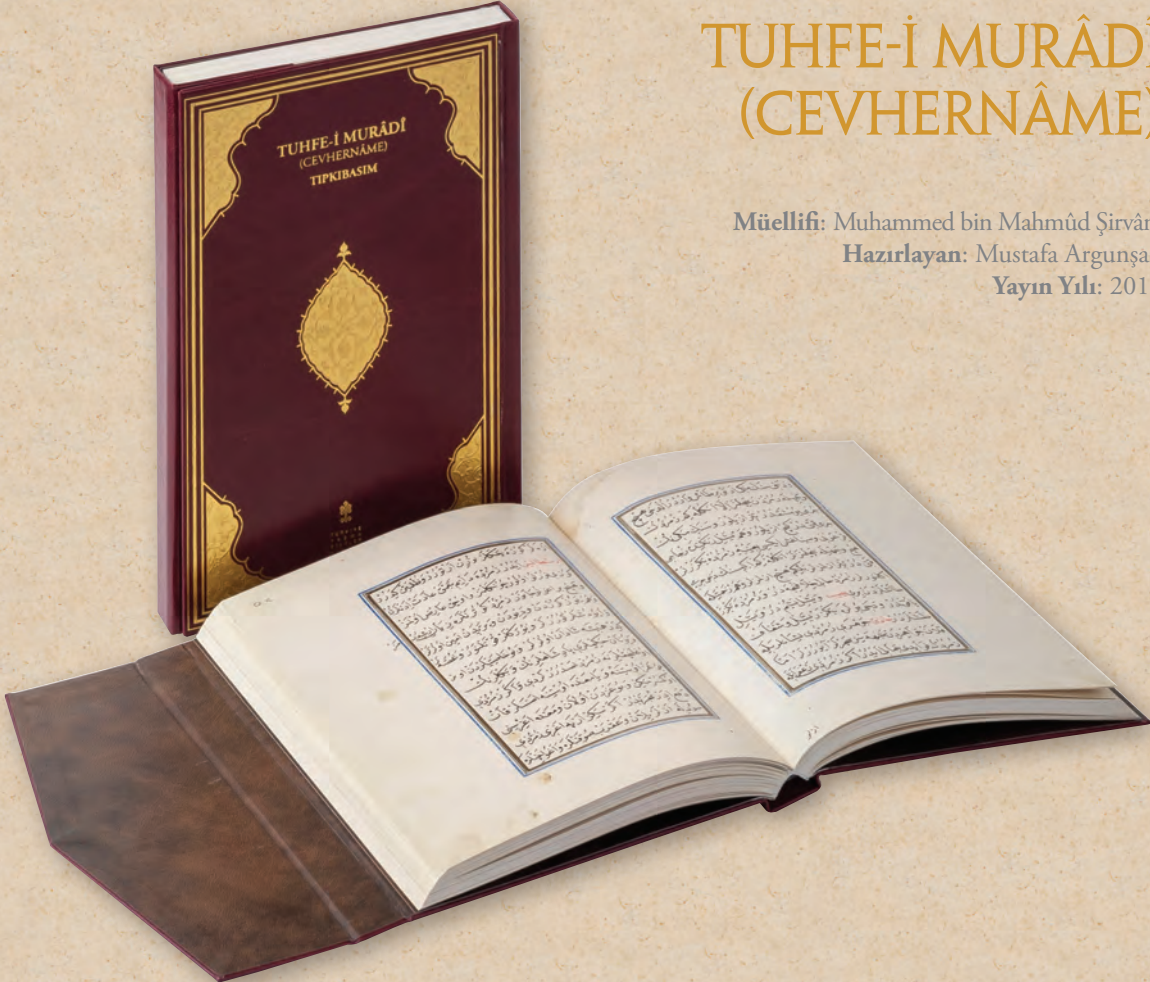
Prof. Dr. Mustafa Argunşah tarafından hazırlanan eserin tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 3577 numarada kayıtlı yazma esas alınmıştır.

TUHFE-İ MURÂDÎ (CEVHERNÂME)

Müellifi: Muhammed bin Mahmûd Şîrvânî

Hazırlayan: Mustafa Argunşah

Yayın Yılı: 2012

TÂRİH-İ CÜLÛS-İ SULTÂN MUSTAFA HAN-I SÂLİS

Sultan III. Mustafa Tarihi

Müellifi: Teşrifatçı Mehmet Akif Bey
Hazırlayan: Erhan Afyoncu
Yayın Yılı: 2012

Sultan III. Mustafa ve Koca Râgıp Paşa'nın emriyle III. Mustafa'nın cülus törenini tertip eden Teşrifatçı Mehmet Akif Bey tarafından kaleme alınan *Tarih-i Culus-ı Sultân Mustafa Han-ı Sâlis*, 30 Ekim 1757-14 Mayıs 1761 yılları arasındaki teşrifata müteallik törenlerin yanında, dönemin siyasi, askerî ve iktisadî olaylarına dair önemli bilgiler verir. Tıpkıbasımı yapılan nüshanın yazma eser kü-

tüphanelerimizdeki, müellifi tarafından yazılmış tek nüsha olması esere ayrıca bir değer katmaktadır.

Prof. Dr. Erhan Afyoncu'nun giriş yazısıyla yayımladığımız eserin tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Esad Efendi Koleksiyonu, 2108 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

Osmanlı devleti, sanatçıları ve bilim adamlarını himaye ederek sanatsal ve bilimsel üretimi desteklemekle kalmamış, Osmanlı hanedanı bu sanatsal üretime kendi eserleriyle de katkıda bulunmuştur. Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi başarılarıyla adını tarihe yazdıran Osmanlı sultanları, devlet yöneticiliğini en iyi şekilde yerine getirmenin ötesinde yazdıkları şiirlerle de bugün adlarından söz ettirirler. Böyle bir hanedanın torunu olan Sultan III. Murad (1546-1595) atalarının hem idarecilik alanındaki başarısını sürdürmüş, hem de onlar gibi edebî yönüyle ismini bugüne taşımıştır.

Osmanlı kültürünün de klasik formunun zirvesine ulaştığı dönemde tahtta bulunan III. Murad, iyi bir eğitim almış, Arapça ve Farsçayı iyi derecede bilen bir âlim, hattat ve şairdi. Sade bir dille, konuşur gibi söylediği şiirlerinde tasavvufî bir söyleyiş hakimdir. Baskısı yapılan nüsha *Dîvân* metninin aslına en yakın olanıdır.

Prof. Dr. Ahmet Kırkkılıç'ın giriş yazısıyla yayımladığımız eserin tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu, 3874 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

MURADİ DİVANI

Müellifi: Sultan III. Murad
Hazırlayan: Ahmet Kırkkılıç
Yayın Yılı: 2012

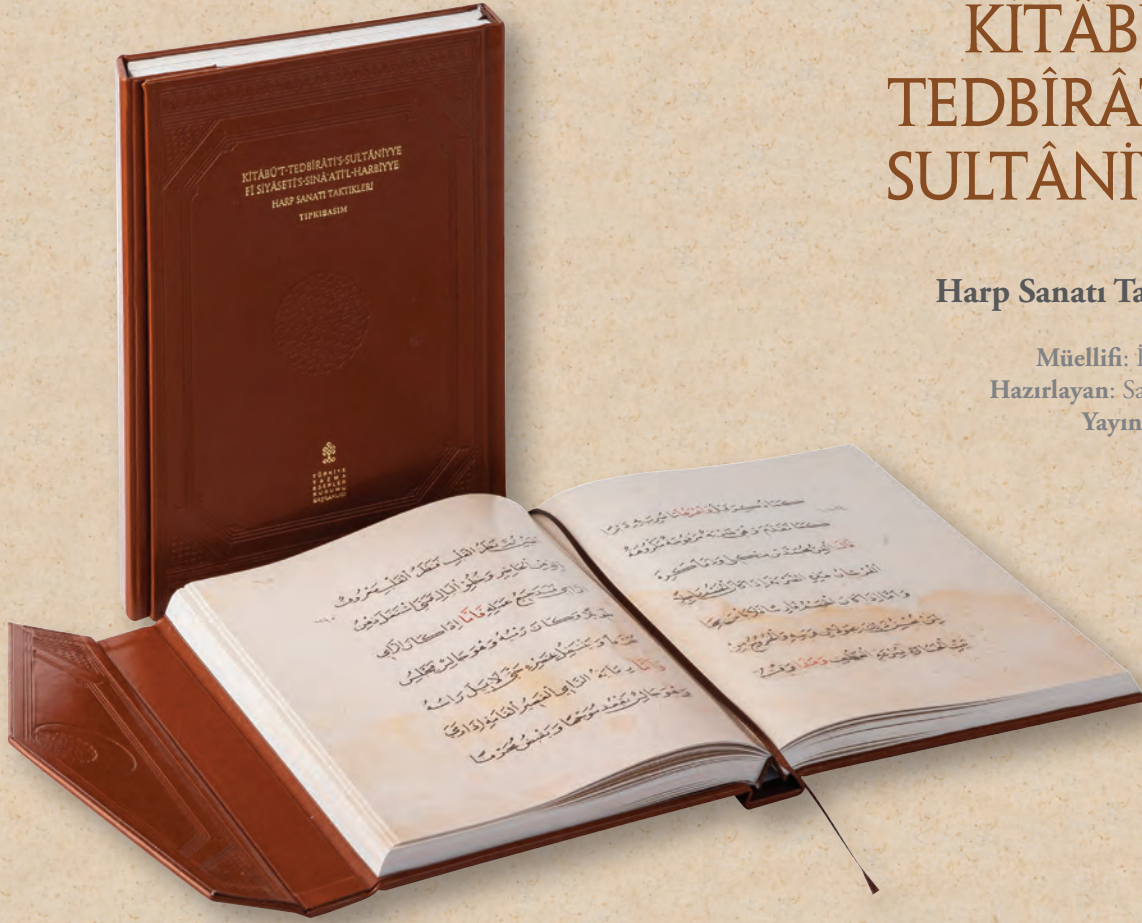
KİTÂBÜ'T- TEDBÎRÂTİ'S- SULTÂNİYYE

Harp Sanatı Taktikleri

Müellifi: İbn Mengli

Hazırlayan: Salim Aydüz

Yayın Yılı: 2013

M emlüklü kumandanı İbn Mengli tarafından kaleme alınan *Kitâbü't-Tedbîrâtî's-Sultânîyye fî Siyâseti's-Sinâ'ati'l-Harbiyye* adlı eser genel olarak savaş sanatı ve taktikleri konusunda muhtasar olarak hazırlanmış bir eser olup muhtelif türde savaş taktikleri, savaşa hazırlık konuları, kale ve tabya yapımları, çeşitli silahlar ve kullanımları gibi konulardan bahseder. Bunun yanında, savaş konularıyla ilgili küçük bir terminoloji sözlüğü de içeren eserde müellif, Arapça olmayan

silah isimlerinin çoğunun Türkçe olduğuna dikkat çeker. Bu cümleden olarak eser tercüme ve sahayla ilgili ilmî çalışmalara mühim bir kaynak teşkil edecek vasıftadır.

Prof. Dr. Salim Aydüz tarafından hazırlanan eserin tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, 2856 numaradaki nüsha esas alınmıştır

Coğrafya ve astronomi konularına ait başlıklar altında tertip edilen 'Acâyibü'l-Mahlûkât ve Garâyibü'l-Mevcûdât' adlı eser; günümüzde ilahiyat, astronomi, botanik, zooloji gibi bilimlerin alanı dâhilindeki birçok farklı konuya dair bilgiler içermektedir. Eski Yunan'da var olan, daha sonrasında da önemli eklemelerle birlikte Arapça ve Farsça tercümelerinin yapıldığı 'Acâyibü'l-Mahlûkât'ın Türkçe tercümeleleri genellikle, Muhammed

bin Mahmûd et-Tûsî es-Selmânî'ye ait Farsça telif eser üzerinden yapılmıştır.

Tıpkıbasımı yapılan nüshanın mütercimi hakkında bir bilgi yoktur. Fakat I. Mehmed dönemine ait olduğu bilinmektedir. Eserin yazılış tarihi sahip olduğu değeri ön plana çıkarmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış ve o dönemin dilinin özelliklerini görebileceğimiz çok değerli bir örnektir.

Prof. Dr. Günay Kut tarafından yayına hazırlanan ın tıpkıbasımında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nuri Arlasez Koleksiyonu 128 numarada kayıtlı yazma nüsha esas alınmıştır.

'ACÂYİBÜ'L-MAHLÛKÂT

'Acâyibü'l-Mahlûkât Tercümesi

Mütercimi: Mechul

Hazırlayan: Günay Kut

Yayın Yılı: 2013

